

Šiame numery

Antram milijonui paspartinti.

Kai svajonė tampa tikrove.

Dr. A. Razma klausia:

ar esame sukūrę iki pat gelmių?

Onos Mikailaitės eilėraščiai.

Pokalbis su Lietuvos fondo tarybos pirmininku dr. Gediminu Baluku.

Dr. K. Ambrozaitis apie problemas ant pelno skirstymo stalo.

Lietuvių fondas — lituanistinio švietimo žiburys.

ALOYZAS BARONAS

Daugelio dalykų žemėje mes neįvertiname. Tai liečia gamtą, visuomeninį ar politinį bei kultūrinį gyvenimą. Su daugeliu jų mes apsirantame, mums atrodo, kad visa tai atėjo savaime, kad tai pasiekta be jokių pastangų, kad taip buvo ir taip turi būti. Ir jei kas buvo sukurta naujo, mes per kiek laiko užmirštame, ne tik patį kūrimosi periodą, bet užmirštame, kad visi pasiekimai, teikią mums vienokios ar kitokios naudos, neatsirado be pastangų, kad niekas neatėjo savaime. Sukūrus Lietuvos fondą, mums gali atrodyti, kad niekas iš esmės mūsų kultūriniam gyvenime nepasikeitė, kad visa liko kaip ir anksčiau, kad nesumažėjo nei nuolatinės rinkliavos, nei aplamai akivaizdžiai matomi tie Lietuvos fondo nuopelnai. Tačiau taip nėra.

Parama kūrybai

Tenka pastebėti, kad daug gerų sumanymų lieka tik projektuose, kol niekas nesiryžta jų pradėti vykdyti. Daugelis gerų užmojų pasilieka tik amžinuose svarstymuose, kai tie, kurie visa tai sumanė, nėra paremiami ar neturi pakankamai jėgų ir ryžo savo projektams įvykdyti. Daug gerų projektų mirė ginčų ir svarstymų periode. Panašiai galėjo atsitikti ir su Lietuvos fondu, kai ne vienas pačioje pradžioje tik svarstė, nenorėdamas praktiškai pradėti vykdyti, tapti vienu pirmųjų fondo narių. Priešingai, anksto laikraščiu, užėmusių jau iš anksto pozicijas prieš Lietuvos fondą, ir buvo asmenų, kurie patyčiomis teigė, kad tada, kai bus beveik baigtas milijonas, jie uždešią paskutinį tūkstantį.

Nekalbant jau apie paties fondo organizacinę, kaip veikimo plotmės reikšmę, pirmoje eilėje fondas sumažino rinkliavų našumą. Tai galim įrodyti daugeliu pavyzdžių. Pavyzdžiui, literatūros premijoms lėšų skyrimas. Premijoms ligi 1975 m. paskirta daugiau 12,000 dolerių. Jeigu tą sumą būtų reikėję surinkti Lietuvos rašytojų draugijos valdyboms, būtų šie kreipęsi į ne vieną Lietuvos fondo dabartinį narį, būtų tekę apeliuoti į geros valios žmones, kad šie sudėtų bent po dešimtį dolerių. Būtų reikėję net šimto asmenų, kad sudėtų tūkstantinę po dešimtį dolerių. Toks, pasakytume, ubagavimas ne tik būtų laiko gaišinimas, ne tik įkyrus aukotojams, bet net ir žeminas mūsų visuomenę. Nes net ir tada, kai turime tiek įvairių organizacijų, turėtume elgetauti po keletą dolerių tiems tikslams, kurie iš esmės turėtų būti patys pirmieji mūsų uždaviniai. Juk, kas sukurtą, ilgiau laukys už daugelį kitų darbų. Kulūrinės vertybės bus ilgalaikės ir gal net didžiausias mūsų tėvynei kraitis. Lietuvos fondo deka premijoms rinkliavų dabar nebereikia. O tos rinkliavos tęsiasi keliolika metų. Ir jei dabar nebė, nebereikia rinkti, tai reikia dėkoti Lietuvos fondui, išgelbėjusiam rinkėjus ir aukotojus nuo dar vienos kasmetinės rinkliavos. Vis tai buvo labai svarbu mūsų švietimo literatūros puoselėjimui ir kėlimui.

KAI SVAJONĖ TAMPA TIKROVE

Lietuvių fondo iniciatorių ir Lietuvos Bendruomenės veikėjų pasitarimas dėl bendro fondo organizavimo 1961 m. kovo mėn. 19 d. Chicagoje. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: J. Liorentas, V. Ignaitis, A. Rugytė, prel. M. Krupavičius, dr. A. Razma, St. Barzdukas, J. Breivė ir J. Švedas; antroje eilėje: inž. D. Bielskus, J. Jasaitis, inž. V. Nauzdžius, A. Pupelis, B. Babrauskas, V. Smulkštys, dr. G. B. Lukas, dr. A. Nasvytis, dr. A. Rūgienė, dr. B. Poškus, dr. K. Ambrozaitis, A. Kareiva, dr. F. Kaunas ir V. Dzerkauskas. Nuotr. V. Noreikos

Lituanistinį švietimą rodėdėdant

Ne tik literatūros premijoms buvo skirta, buvo skirta ir dalis premijoms ir lituanistinio švietimo premijoms, kuo pasinaudojo patys jauniausieji, pavyzdžiui — "Tėvynės Žvaigždutės" skaitytojai. Buvo skirta pinigų taipgi mokykloms remti ir jaunimo organizacijai veiklai skatinti, pvz. mokytojų ir tautinių šokių kursams. Visiem tiem reikalams nebereikėję išskirti atskirų aukotojų. Lietuvos fondas, ta amžinoji neišsenkanti kultūriniam reikalams remti jėgainė, padėjo išspręsti daugelį būtinų ir neatidėliotinių reikalų. Dažnai ne tik būtų sunku surinkti reikiama sumą, bet net daugeliu atvejų tokių sumų surinkimas užsidėstų, ir reikalingi skubios paramos uždaviniai nukentėtų arba iš viso nebūtų įvykdyti. Fondas skyrė lėšas studijuojantiems lituanistiką ir remė aukštąjį lituanistinį švietimą, tam reikalui išleisdamas net 49 tūkstančius dolerių.

Mokyklų priemonėms ir vadovėliams išleista 63,975 dol. Ir tai buvo taip būtina ir taip svarbu, jog didžiausias Lietuvos fondo atžvilgiu pesimistas turės pripažinti, kad be LF tos sumos nebūtume sutelkę. Greičiausiai ir šiandien vaikai būtų mokęsi, kaip ir spaudos draudimo metais, iš kuklių knygučių. Tie, kurie turi pradinėse ar aukštesnėse mokyklose besimokančių vaikų, gali paliudyti, kokie lietuviški vadovėliai buvo seniau ir kaip jie yra dabar. Šiandien lietuviškas jau mokosi iš paruošimų ir išvaizda lietuviškų vadovėlių, panašių į amerikietiškus. Šiandien lietuviškoji knyga nebėra kuklus elementorius ir šiandien moderniai paruošti pratimai sudaro sąlygas vaikui greičiau suprasti lietuvių kalbą ir jos rašybą. Gali kam atrodyti, kad tai nėra esminis reikalas, nes, kas mokosi, tas gali išmokti ir iš blogesnių vadovėlių ar pratybinių sąsiuvinų. Bet vadovėliai turi didelės reikšmės ne tik pačiam mokymuisi, bet turi ir didelės reikšmės taipgi tautinės ambicijos prasme. Lietuviškasis

švietimas šiandien savo išore, iliustracijomis ir trišimū prilygsta amerikietiškiems vadovėliams. Lietuvių kalba yra lietuviško pamokų sąrašas, o ypač tai ryšku tose mokyklose, kur lietuvių kalba mokoma normalių pamokų metu. Visa tai buvo atlikta Lietuvos fondo lėšomis. Net ir tie, kurie neturi mokyklose vaikų, gali kartais pamatyti vienur ar kitur vieną ar kitą vadovėlį, prileiskim ar tai Plačo "Gintaras", ar Tyruolio "Ten kur Nemunas banguoja". Taip pat gali pamatyti ir pratimus, ar tai I-majam skyriui Ruzgienės, ar trečiajam Narutienės, ar devintajam R. Cerniaus. Visi tie pratimai ir vadovėliai nebūtų įmanomi be Lietuvos fondo. O jų paruošos lėšų telkimui nebėbuvo eikvojama energija, nebėbuvo prašinėjama aukoti. Viską atliko Lietuvos fondas.

Istorija ir kultūrinė reprezentacija

Didelis mūsų menininkas Čiurlionis, dailininkas ir muzikas. Filmui apie jį atsirasti taip pat

Lietuvių fondo narių visuotinis suvažiavimas 1974 m. gegužės mėn. 4 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: Valdybos pirm. dr. A. Razma, vysk. V. Brizgys, kun. V. Dabušis, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Centro valdybos pirm. inž. B. Nainys ir Investavimo komisijos pirm. P. Kilius. Nuotr. V. Noreikos

padėjo Lietuvos fondas. Ir jeigu būtų reikėję tam tikslui rinkinėti pinigų, būtų lyg didžiojo lietuvių genijaus paniekimas. Dabar turėjome fondą, kuris remia reikalingus mūsų tautos didiesiems žmonėms atžymėti darbus.

Lietuvių fondas parėmė ir prof. Šilbajorio knygos apie lietuvių kūrėjus — "Perfection in Exile, Fourteen Contemporary Lithuanian Writers" išėjimą. Knygą išleido Oklahoma universiteto leidykla. Ir jau pats leidėjo vardas liudija knygos vertę, nors be subsidijų knygos kelias į pasaulį būtų buvęs sunkesnis, nes ir universitetai ne visada turi pakankamai lėšų. Lėšos buvo skiriamos ir Pedagoginiam institutui, ir Lietuvos istorijos parašymui, ir dar daugeliui kitų veikalų, apie ką mes sužinome ar nesužinome, jeigu nėra viename ar kitame leidinyje pažymėta, kad tai išleista ar sukurta Lietuvos fondo talka. Tokios talkos susilaukė ir Lietuvos literatūros istorijos kūrėjas, kurios jau tuoj išeis ketvirtas (paskutinis) tomas, tokios talkos susilaukė ir Maryland Books leidykla, netrukus išleisianti lietuvių beletristų antologiją anglų kalba.

Nepasakytume, kad tos visos sumos, kuriomis Lietuvos fondas parėmė vieną ar kitą darbą, buvo labai milžiniškos. Bet jos buvo reikšmingos, užtikrindamos bent minimumą, nes mažiau bereikėjo rinkti. Po Lietuvos fondo įsisteigimo, kaip minėjome, labai daug rinkliavų atkrito. Todėl kai kieno pesimistinis sakiny, jog po Lietuvos fondo įsisteigimo rinkliavų nesumažėjo, yra netikslus. Iš antros pusės, nemažai uždavinių ir užmojų, jeigu nebūtų Lietuvos fondo, net nebūtų pradėti vykdyti, nes nebūtų Lietuvos fondo pinigines paskatas nors patį pradžia. Lietuvos fondas padėjęs ir jaunimo grožinei literatūrai augti. Gali kam atrodyti, kad Jankutės ar Brazytės knygos turėti tik ribotą skaitytojų ratą. Tačiau yra vaikų, kurie mielai skaito, kurie domisi lietuviška knyga. Jei knyga gerai parašyta, ją mielai skaito. O tokių knygų išėjimą ir jų autorių premijavimą taip pat parėmė Lietuvos fondas. Daugelį darbų būtų galiausiai pamirėti, kurie buvo atlikti po Lietuvos fondo įsisteigimo, ir tie visi darbai liudija, kad Lietuvos fondo darbuotojų ryžtas ir auka nebuvo beprasmiški.

Visada jaunas

Kai kas nusiskundžia, kad kai kurios mūsų bažnyčios išėina iš lietuvių rankų. Bet nereikia per daug jaudintis, nes jos ligi šiol vis tiek atliko milžinišką uždavinį, jos palaikė lietuviškąją veiklą ir parapijose veikiančiose lietuviškose mokyklose skiepijo lietuvišką mintį ir žodį. Todėl ir Lietuvos fondas, jeigu kada būtų infliacijos labai paliestas, ir jo, tos lietuviškos jėgainės, pajėgumas kiek apsilptų, nereikėtų dėl to nusiminti. Jis savo uždavinį atlikinėja metai iš metų, jis kasmet paremia daug mūsų kultūrinių darbų. Lietuvos fondas visada yra gyvastingas ir jaunas.

Dar vienas aspektas išskeltnas. Lietuvos fondas lietuviškam reikalui yra apjungęs tūkstančius lietuvių. Sunku berasti lietuvių.

(Nukelta 2 psl.)

Kertinė paraštė

Antram milijonui paspartinti

Esame ne tik dainuojanti, šokanti, tėvų žemę mylinti, ne tik realiai galvojanti ir gerai nuvokianti tauta. Dėl to pastarojo taip ir kyla klausimas: kažin kodėl? O, tur būt, dėl to, kad niekada, palyginti su kitais, turtingi ir nebuvome. Nei ta mūsų žemėlė savyje slėpė neišsemiamų turtų aruodus, nei buvome linkę tų turtų iš kaimynų prisiplėsti. Užteko to, ką žemdirbišku praktiku šimtmečių slinktyje sunkiai, nors ir maži, įsigijome. Ir pinigėlis lietuviu saujoje buvo retas, todėl ir brangus. Sumaiščių ir karų metais jis buvo slepiamas ir užkasamas žemėje, kad jį, kaip patikimiausias bankas, išsaugotų ši vargo lobį ateičiai.

Bet ar pasidarėme dėl to šykštūs? Ar rinkome ir pūdėme pinigą tik dėl pinigų? Vargu. Lietuvis, tur būt, pirmoje vietoje labiau mėgo ir brangino patį darbą ir kūrybą. O kada vienokioj ar kitokioj ekonominėj sistemoj darbo išdava virsdavo pinigų, tai pinigų taipgi nebuvo kratomasi, tačiau nebuvo jam ir vergaujama. Tad ir atrodė, kad lietuvis nebuvo ir nėra linkęs ant pinigų miegoti. Todėl ir neturėjome savo tautoje milijonierius gausos ir didžiojo pinigų sukauptimo grynai asmeniškoms kėseniuos. Net ir su nepriklausomybės laikų savuoju litu šitaip nedarėme, o buvome linkę juo operuoti kooperatyvinėse bendrovėse viso krašto labui.

Aplamai, didelę dalį varginu savo darbu sukaupto pinigų lietuvis ne kartą buvo linkęs pašvesti mažiau materialiams, o labiau dvasiniams, šių laikų terminiant, kultūriniam dalykams. Ypač tam stebuklingam šviesos troškimui. Juk žmonių istorijoje yra beveik unikumai atvejais, kai savo šviesuomenę kaimynų sąskaiton per šimtmečius praradusi tauta penkiadesimt metų laikotarpiu užsiaugina iš paprastų žemdirbių kilusią naują savo inteligentiją, kuri tuoj pat iškovoja tautai kultūri-

nę ir politinę nepriklausomybę. Tai tiesiog stebuklas! O todėl, kad sveikai galvojantis pilkasis žemdirbys savo skatiko neužrišo maišelyje, o negailėjo jo savo vaikų išmokslinimui. Todėl ir anas devyniolikto šimtmečio lietuvis ūkininkas, tik ką išsilaisvinęs iš baudžiavos savo intuityviam nusiteikime kultūriniam kryptimi buvo iš esmės sąmoningasis šviesuolis, negu šiandien daugelis diplomuotojų lietuvių, gniauziančių pinigą vien tik savo gerbūviui.

Tuo nenorime pasakyti, kad šiandien lietuvių tauta, o ypač išėivija, jau tapo vien Donelaičio "Metų" šykštuolių Diksu tipo žmonėmis, dieną naktį drebančiais prie sukaupto pinigų krūvos. Anaipat! Nuosaikus realizmas ir sveikas idealizmas kaip didelė tautinio paveldėjimo dovana yra išlikusi ir šių dienų lietuviųje. Tai liudija ir Lietuvos fondo įkūrimas ir jo šiandieninė egzistencija. Tai liudija ir tie tūkstančiai lietuvių, nesigailinčių piniginių sumų Fondui. Ypač tai liudija palikimai, kai, galima sakyti, viso gyvenimo santaupos užrašomos Fondui, kaip neišdildomas pėdsakas žmogaus prasmingo buvimo žemėje. Lietuvos fonde, tur būt, labiausiai ir atspindi tas lietuviškai savas mūsų nusiteikimas ne vien materijai, bet ir kultūriniam, kūrybiniam, dvasiniam siekiam. Ogi įsistiprinimas kultūrinuose klotuose šiandien mums ir yra belikęs ko ne vienintelė garantija tautos gyvastingumui išlaikyti prieš visas svetimybės ir galvą keliančius kaimynus.

Iš dabarties pozicijų ateitin žvelgdamas, į taikinį šūna ir antrą milijoną dolerių pradėjęs Lietuvos fondas. Tegu jis ir būna įrodymas, kad lietuvis pinigais dūsinamai neapskasa, o juos savo darbu iškasa, nesigailėdamas jų apšuošamos dalies ir Lietuvos fondo antro milijono paspartinimui. Tam paspartinimui yra skiriami ir šios dienos kultūrinio "Drągo" puslapiai. k. brd.

Lietuvių fondo Tarybos posėdis. Įvykusio 1974.XII.8 Jaunimo centre, Chicagoje, dalyviai. Iš kairės į dešinę sėdi: dr. K. Ambrozaitis, inž. V. Kutkus, dr. J. Valaitis, M. Lenkauskienė, dr. A. Razma, A. Rėklaitis, S. Rauckinas; stovi: F. Zelvys, inž. V. Naudžius, dr. F. Kanas, dr. G. Balukas, inž. V. Kamantas, P. Kilius, K. Barzdukas ir S. Baras. Nuotr. P. Maletos

Ar esame sukrestę iki pat gelmių?

Kai "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" Nr. 23 pasiekė laisvąjį pasaulį, džiaugsmas ir baime mus lietuvius sukrėtė iki pat gelmių. Leisti pogrindinį laikraštį okupuotoje Lietuvoje, kur Maskvos saugumas per savo begaliniai išplėstą tinklą pasiekia kiekvieną lietuvių! Mums sunku net įsivaizduoti jų drąsą ir gudrumą! Tokių būdų LKB Kronika" šėina gana reguliariai per paskutiniuosius kelis metus. LKBK žiebė net drąsos ir "Aušros" keliems numeriams pasirodyti. Samizdatinis rusų disidentų leidžiamas pogrindinis laikraštis dažnai cituoja LKBK ir dėdžiūjasi lietuvių tautos drąsą, savarankiškumą, išvalgumą ir stato ją pavyzdžiu kovoję prieš Maskvos tronus, veidmainiškai apgaudinėjančius laisvuosius Vakarus, bei laujančius pagrindines žmogaus laisvės teises visoje rusų dominuojančioje imperijoje.

LKBK taip ir duria į mūsų lietuvių išviejios sąžinę, klausdamas, kokius didvyriškus žygius mes atlikome laisvame, viskuo perkrautame Vakarų pasaulyje, kad tokiu būdu būtume pagelbėję kenčiančiai tėvynei ir iškėlę lietuvių tautos per amžius krautus kultūrinis lobius.

Sustokime ir pagalvokime

Atsakymas galėtų būti ir neigiamas ir teigiamas. Neigiamas, ypač žiūrint kovojančios tautos akimis: per mažas skaičius mokinių lituanistinėse mokyklose (mažiau negu 3000), tik nedidelė dalis jaunimo kalba laisvai lietuviškai, spartus knygų skaitytojų mažėjimas bei nepakankama moralinė ir finansinė parama lietuviškos kultūros puoselėtojams. Prie neigiamybių reikia priskirti taipgi mišriųjų šeimų neįjungimą į lietuvių visuomenę, politinių veiksmų nesugebėjimą koordinuoti laisvino darbu, daug energijos, laiko ir rašalo ištakant tarpusavio grumtynėms, tenkinant dažniausiai tik savasias, siauras asmenines ambicijas.

Tačiau ir teigiamybių yra. Visų pirma literatūros, dailės ir muzikos kūrėjų bekompromisinis pasišventimas lietuviškai kūrybai. Žvelgiant į ateitį, tai išliekantis lietuviški perlai. Jaunesniųjų ir vyresniųjų mokytojų atsidavimas jauniesiems lituanistinėse mokyklose, stovyklose bei organizacijose, kad tokiu būdu jaunimas užaugtų sąmoningas tautinė prasme ir perimtų testinumą lietuviškos misijoje, yra tikras mūsų pasididžiavimas. O mūsų spaudos darbuotojai, kurie sugeba išlaikyti lietuviškus laikraščius, lankančius gerą valios lietuvių namus, tai vis lietuviškos nuolatinės šiluma. Lietuvių Bendruomenės stiprėjimas ir sugebėjimas įtraukti jaunesnę kartą bendruomeninę veiklon tai vis yra švie-

DR. A. RAZMA
Lietuvių fondo valdybos pirmininkas

Neigiamumų ir teigiamumų rezultatas — LF

Visi šitokie lietuviškos veiklos teigiami ir neigiami aspektai ir pagimdė Lietuvių fondą, suteikė jėgų užbaigti pirmą milijoną ir spartiai žengti prie antro milijono finalo. Kai "Drauge" 1960 gruodžio 8 d. paskelbiau straipsnį "Milijonų dolerių fondas lietuviškiems reikalams ir fondo parlamentas", tai mūsų visuomenėje pasigirdo ironiškų balsų prieš, bet ir drąsių, teigiamų pasisakymų. LF iniciatorių ir organizatorių buvo tik vienas tikslas: sukurti pastovia finansinę jėgą dabarties ir ateities lietuviškai veiklai. Vis tiek LF susilaukė gana stiprios opozicijos. Tik LF darbuotojų kietas užsispyrimas, nepaprastai efektyvi pagalba pozityviosios lietuviškos spaudos ir JAV LB tarybos išmintingas sprendimas 1961.X 2-3 d.d. New Yorke lėmė tai, kad Lietuvių fondas išlaikė pirmuosius egzaminus. Jis šiandien jau gali didžiulis vieno milijono trijų šimtų tūkstančių pagrindiniu kapitalu. Būtiniesiems mūsų kultūros reikalams iš procentų jau paskirstyta arti pusė milijono dolerių.

Pirmas LF milijonas

Kai 1974 m. LF pirmas milijonas buvo užbaigtas, lietuviškų reikalų kultūrinio darbo sritys iš jo jau buvo gavę stiprią finansinę paramą. 1975 m. pabaigos balansas rodo, kad LF turėjo pagrindinio kapitalo 1,111,291.00 dol., kuris davė iš viso pajamų — 487,189.00 dol. (6.74 proc. pel-

no). Didžioji šių pajamų dalis — 354,612.00 dol. 4.91 proc.) paskirstyta lietuviškiems reikalams, o likusios pajamos — 132,338.00 atiteko spaudai, administracijai, vėjaus reikalams ir investicijoms išlaidoms. Per paskutiniuosius 12-14 metų be šitos finansinės paramos būtų sunku įsivaizduoti, kokių būdų būtų galėjusi išplėsti savo veiklą LB švietimo taryba,

Lietuvių Bendruomenės Waukegan, Ill apylinkė 1963. I. 30 įmoka 1,000 dol. į Lietuvių fondą. Iš kairės sėdi: T. Bilnstrubas, LF Valdybos pirm., dr. R. Gi-niotis, LB Waukegano apylinkės pirm., dr. A. Razma, LF Tarybos pirm. Stovi iš kairės: S. Rauckinas, LF Valdybos narys informacijas, K. Kazlauskas, Waukegano LB apyl. izd., P. Krūzikas, Waukegan LB apylinkės vald. narys ūkio reikalams, J. Jasaitis, JAV LB Centro vald. pirm., ir dr. V. Simaitis, LF Valdybos izd.

Kalba dr. J. Kazickas, Lietuvių fondo Vėjaus komiteto pirmininkas, Waldorf Astoria viesbutyje 1971.V.17 New Yorke. Jo rūpesčiu tą vakarą Fondui surinkta 18,000 dol. Dr. J. Kazicko dėka per tris vakarines buvo surengti koncertai kaip 90,000 dol. Pats dr. J. Kazickas su poniu Aleksandra Lietuvių fondui yra paaukoję daugiau 20,000 dolerių. Nuotr. R. Kisieliaus

1973 metais su prof. kun. A. Liuzina iš Romos diskutuojamas prof. Z. Ivinskio Lietuvos istorijos I-mo tomo išleidimas. Iš kairės į dešinę: lietuvių jėzuitų provincijos kun. G. Kijauskas, S.J., St. Balzekas, dr. G. Balukas, prof. kun. A. Liuzina, S.J., dr. K. Ambrozaitis ir dr. A. Razma. Nuotr. Z. Degučio

Kai svajonė tampa realybe

(Atkelta iš 1 psl.)

kuris su Lietuvių fondu nebūtų vienu ar kitu atveju susidūręs. Arba jis yra aukotojas, LF narys, arba jo telktomis lėšomis, jei ne jis pats, tai jo artimieji pasinaudojo mokyklose, organizacijose, šventėse ir kitur.

Mirusieji gyvensni už gyvuosius

Tiesa, Lietuvių fondui įsisteigus, nepavyko panaikinti visų rinkliavų ir nepavyks jų panaikinti, nes gyvenimo tėkmėje iškilis vis naujų uždavinių, o pagaliau Lietuvių fondas remia tik kultūrinis užmojus. Lietuvių fondas, kaip sakėme, ne tik su-

grindinių priežasčių būtų: vis mažiau atsirast savanoriškai dirbančių, o priešingai, reikės vis dažniau apmokėti už atliktus darbus lietuviškoje veikloje. Darbas ateityje lietuvių vieni tik iš pasišventimo nedaug ką besuvalios. Tai yra natūrali šio krašto gyvenimo realybė. Profesionaliskus atlyginimus pareikalauts ir lituanistinio švietimo darbuotojai, ir lietuviškos kultūros kūrėjai, mokslininkai bei dalinai jaunimo organizacijų vadovai stovyklose ir kitur. Šitie pasikeitimai reikalauja kelių šimtų tūkstančių dol. kasmet, jeigu norėsim lietuviškes ugdymą išlaikyti dabartinėje aukštumoje. Tad antrą milijoną privalome užbaigti kuo greičiau, kol vyresnieji ir vidurinė karta yra pajėgi finansinškai (jaunesnioji karta šiam reikalui, bent kol kas, yra gana šalta).

Džiugu, kad antro milijono organizavimas kol kas juda gana sparčiai. Dabar jau turime antrojo milijono 300 tūkst. dolerių. Čia didelis nuopelnas ir garbė priklausu a.a. Jonui Krukoniui, kurio pomirtinio palikimo daugiau kaip 130 tūkst. dol. jau atėjo į Lietuvių fondą ir tokiu būdu smarkokai padidino antrąjį milijoną. Bendrai, testamentiniai palikimai Lietuvių fondui yra didelis laimėjimas. Į didesnių pomirtinių palikimų eiles reikia įskaityti a. a. dr. K. Rudaities (apie 40,000.00 dol.), a.a. Stankaus (20,000.00 dol.) ir daugelio kitų palikimus su keliais tūkstančiais dolerių. Kai pasieksime antrą milijoną, o vėliau gal ir kitus milijonus, ir galėsim garantuoti kasmet 150-200 tūkst. dol. skirstymui, tada švietimas, kultūriniai reikalai, lituanistikos dėstymas u-tuose, moksliniai projektai ir stipendijos studijoms stovės ant tvirtų kojų.

Mes negalime užmiršti jų

Jeigu tauta nepalūžo per daugiau 30 metų okupaciją ir persekiojimus, nors prarado šimtus tūkstančių geriausių švietimo, mokslo ir jaunimo miskuose, Sibire ir kalėjimuose, tai ji tikrai išsikovo laisvės rytoj. Nepaprastai tautos gyvybės šaltinių lėdijimas yra "LKB Kronikos" ir "Aušros" atsiradimas. Tai Lietuvos jaunimo patriotiskumas ir visuotinis tautos pasipriešinimas okupantui. Todėl ir mes, lietuvių išviejioje, negalime pamirškinti vien tik turty kovimus, vien tik rūpintis gyvenimo teikiama malonumais. Turime atiduoti savo duoklę, kokią galime, kad paliktumėm garbingus pėdsakus kultūrinėje, švietimo, jaunimo lietuviško auklėjimo ir mokslo srityse. O joms reikia nuolatinio "benzino" — stiprios finansinės paramos kasmet. Tai misijai užsiangažavo Lietuvių fondas. Su keliais milijonais dolerių pagrindinio kapitalo, iš jo gaunant kasmet po kelis tūkst. dol. pajamų, Lietuvių fondas pajėgs savo darbą atlikti.

Jeigu save laikome nuoširdžiais lietuvišiais, būtina įsijungti su finansine auka į Lietuvių fondą, kur kiekvienas galime dalyvauti lietuviškos misijos darbuose dabar ir ateityje.

Kai svajonė tampa realybe

(Atkelta iš 1 psl.)

kuris su Lietuvių fondu nebūtų vienu ar kitu atveju susidūręs. Arba jis yra aukotojas, LF narys, arba jo telktomis lėšomis, jei ne jis pats, tai jo artimieji pasinaudojo mokyklose, organizacijose, šventėse ir kitur.

Mirusieji gyvensni už gyvuosius

Tiesa, Lietuvių fondui įsisteigus, nepavyko panaikinti visų rinkliavų ir nepavyks jų panaikinti, nes gyvenimo tėkmėje iškilis vis naujų uždavinių, o pagaliau Lietuvių fondas remia tik kultūrinis užmojus. Lietuvių fondas, kaip sakėme, ne tik su-

grindinių priežasčių būtų: vis mažiau atsirast savanoriškai dirbančių, o priešingai, reikės vis dažniau apmokėti už atliktus darbus lietuviškoje veikloje. Darbas ateityje lietuvių vieni tik iš pasišventimo nedaug ką besuvalios. Tai yra natūrali šio krašto gyvenimo realybė. Profesionaliskus atlyginimus pareikalauts ir lituanistinio švietimo darbuotojai, ir lietuviškos kultūros kūrėjai, mokslininkai bei dalinai jaunimo organizacijų vadovai stovyklose ir kitur. Šitie pasikeitimai reikalauja kelių šimtų tūkstančių dol. kasmet, jeigu norėsim lietuviškes ugdymą išlaikyti dabartinėje aukštumoje. Tad antrą milijoną privalome užbaigti kuo greičiau, kol vyresnieji ir vidurinė karta yra pajėgi finansinškai (jaunesnioji karta šiam reikalui, bent kol kas, yra gana šalta).

Džiugu, kad antro milijono organizavimas kol kas juda gana sparčiai. Dabar jau turime antrojo milijono 300 tūkst. dolerių. Čia didelis nuopelnas ir garbė priklausu a.a. Jonui Krukoniui, kurio pomirtinio palikimo daugiau kaip 130 tūkst. dol. jau atėjo į Lietuvių fondą ir tokiu būdu smarkokai padidino antrąjį milijoną. Bendrai, testamentiniai palikimai Lietuvių fondui yra didelis laimėjimas. Į didesnių pomirtinių palikimų eiles reikia įskaityti a. a. dr. K. Rudaities (apie 40,000.00 dol.), a.a. Stankaus (20,000.00 dol.) ir daugelio kitų palikimus su keliais tūkstančiais dolerių. Kai pasieksime antrą milijoną, o vėliau gal ir kitus milijonus, ir galėsim garantuoti kasmet 150-200 tūkst. dol. skirstymui, tada švietimas, kultūriniai reikalai, lituanistikos dėstymas u-tuose, moksliniai projektai ir stipendijos studijoms stovės ant tvirtų kojų.

Mes negalime užmiršti jų

Jeigu tauta nepalūžo per daugiau 30 metų okupaciją ir persekiojimus, nors prarado šimtus tūkstančių geriausių švietimo, mokslo ir jaunimo miskuose, Sibire ir kalėjimuose, tai ji tikrai išsikovo laisvės rytoj. Nepaprastai tautos gyvybės šaltinių lėdijimas yra "LKB Kronikos" ir "Aušros" atsiradimas. Tai Lietuvos jaunimo patriotiskumas ir visuotinis tautos pasipriešinimas okupantui. Todėl ir mes, lietuvių išviejioje, negalime pamirškinti vien tik turty kovimus, vien tik rūpintis gyvenimo teikiama malonumais. Turime atiduoti savo duoklę, kokią galime, kad paliktumėm garbingus pėdsakus kultūrinėje, švietimo, jaunimo lietuviško auklėjimo ir mokslo srityse. O joms reikia nuolatinio "benzino" — stiprios finansinės paramos kasmet. Tai misijai užsiangažavo Lietuvių fondas. Su keliais milijonais dolerių pagrindinio kapitalo, iš jo gaunant kasmet po kelis tūkst. dol. pajamų, Lietuvių fondas pajėgs savo darbą atlikti.

Jeigu save laikome nuoširdžiais lietuvišiais, būtina įsijungti su finansine auka į Lietuvių fondą, kur kiekvienas galime dalyvauti lietuviškos misijos darbuose dabar ir ateityje.

mažino nuolatinių rinkliavų našta, bet taip pat jas mažins ir toliau, nes eilinio nario viena, kad ir kukli šimtinė per keliolika metų padvigubėjo, tiek ji sutelkė procentais pinigų, pati jau tapo savaimė aukų rinkėja. Ir net tada, kai Lietuvių fondo narys bus miręs, jo įnešta suma vis tam tikra prasme aukos, ir daugelis mirusiųjų bus gyvensni už gyvuosius, kurie nėra prie to LF augimo prisidėję, kurie kažkaip nuo tos kultūriniais reikalams remti jėgais paliko atitole.

Džiaugiamės ir tikime

Niekas neteigia, kad Lietuvių fondas yra pats didžiausias išviejios atliktas uždavinys. Bet taip pat negalima nuneigti jo milžiniškos reikšmės. Po Lietuvių

fondo įsisteigimo daug reikalų sprendėsi savaime lengvai. Tik mes to net nepajutome, kaip nepajuntame kasdien matomą ir mums labai svarbių dalykų. Ir tik kai jų netenkame, suprantaime jų svarbą. Jei kas dabar panaikintų Lietuvių fondą, mes tiesiog nehemokėtume be jo planuoti, daugelis sumanytų darbų sužlugtu, daugelio net nebūtų galima pradėti. Tada visi pajautume Lietuvių fondo reikšmę. Bet mes tikime Lietuvių fondo ateitimi, džiaugiamės jo darbais, kaip džiaugiamės ir didžiujamais tais, kurie visais tai pradėjo, kad lietuviškoji kūrybinė ir kultūrinė ugnelė galėtų rusesiti ir išviejioje, dažnai pučiama ir gesinama nepalankių laiko ir vietos vėdinis reikšmės. Po Lietuvių

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building), Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8004

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. 8 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telefonas: WA 5-2670
Rezid. tel. WALbrook 5-3048

Tel. Ofiso HE 4-5349, rez. 338-2293
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 6 v. popiet.
Antrad., penktad. 1-5, treč. ir šeštad. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. GIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val.: pagal susitarimą; pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt. 10-4; šešt. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocijinės ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIIJA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-9001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akijų ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000. Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIIJA — CHIRURGIIJA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakomas 1: valandų
489-1441 — 561-4605

psimoka skeitės dien DRAUG)
ves ja plačiausiai skaitomas li-
vny dienraštis. Gį skeitimu ka-
vų rikiama orlaiznoma

Istaigos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 S. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šešt.

Tel. ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. popiet ir 6-8 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue,
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso tel. RE 7-1168; rezid. 239-2919

Ofs. HE 4-1818; Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 iki 7 v. p. p. Tik susitarus.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITĖ
7051 So. Washnaw. Tel. 778-0706
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų receptus.
Didelis akinių rėmy pasirinkimas
Val.: pirm., antr., penkt. 10:5-30
Ketv. 1-8 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

Telef. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "Contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare.
Ofiso tel. 776-2880, rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street.
Ofiso telefonas: GR 5-4410
Rezidencijos telefonas: GR 6-0617
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

Ofiso tel. HE 4-2123, namų GI 8-6105
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-3166; namų 636-4550
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Ave.
Val. pirm., antr., ketv. ir penkt. 2-7
Šeštadieniais pagal susitarimą.

Net pro cemento masę prasiveržianti gyvybė

Pokalbis su Lietuvių fondo tarybos pirmininku dr. Gediminu Baluku

Lietuvių fondo Tarybos, Valdybos ir spaudos atstovai dr. G. Baluko namuose, Chicagoje, 1965.X.5. Nuotr. V. Noreikos

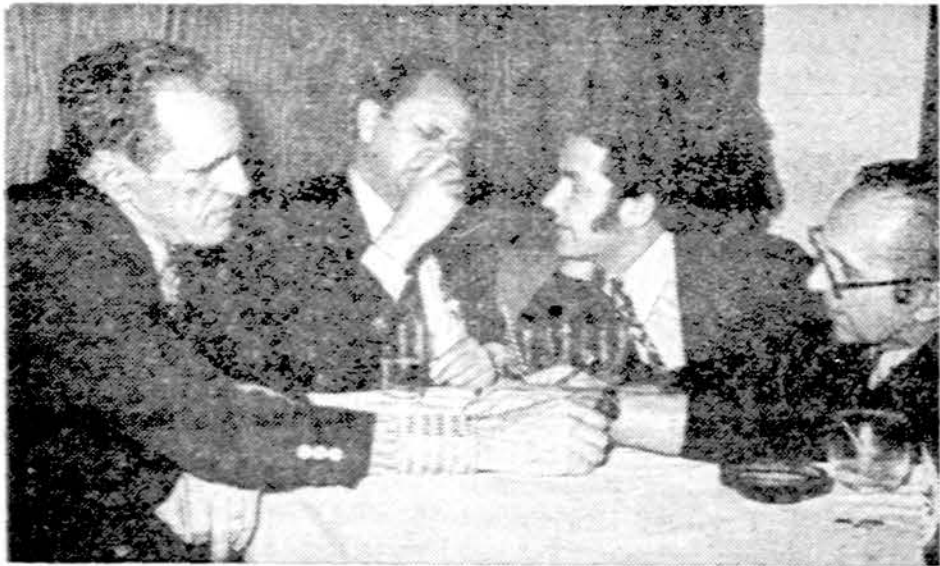
Mūsų lietuviškajam forume ypač yra gerbiami taikūs ir pozityvūs asmenys, spinduliuojantys tolerancija bei pakantumu kitai galvojančioms, mokantys skirtingas nuomones suderinti šaltai ir objektyviai, randant visiems priimtina aukso vidurį. Toks yra daugeliui gerai pažįstamas dabartinis Lietuvių fondo tarybos pirm. dr. Gediminas Balukas. Vieno posėdžio metu raštu jam pateikiau šiuos klausimus, į kuriuos pirmininkas raštu ir atsakė:

— Lietuvių fondas, kaip vienas pagrindinių jo darbuotojų, berods, dalyvaujate nuo pirmųjų fondo įsikūrimo dienų. Kada ir kieno paveiktas konkrečiai įsijungė Lietuvių fondo veiklą?

— Pirmąjį Lietuvių fondo posėdį puikiai atsimenu, atrodo, net posėdžio dalyvių balsus girdžiu, reiškiant nuomones šios gyvybiniai svarbios institucijos steigimo reikalingumą. Susirinkimas įvyko 1961.III.19 pedagogės A. Rūgytės kute. Butas ne per didžiausias, buvo daug dalyvių, bet visiems vietas užteko. Susirinkome paskatinti dr. Antano Razmos straipsnio "Milijono dolerių fondas lietuviškiems reikalams ir to fondo parlamentas" ("Draugas" 1960.XII.8). Panašias mintis kėlė dar keli asmenys mūsų išėjimo spaudoje, bet Antanas Razma griežtą svarbų reikalą už "ragų", sukviestas šį posėdį. Aš ten pakliuvau tik dėl to, kad tuo metu buvau Illinois Lietuvių gydytojų draugijos pirmininku.

— Asmeniškai kokią viziją regėjote Lietuvių fondą steigiant, ar tikėjote jo realumu?

— Milijoninio fondo reikalingumu (taip tuo metu mes tą fondą vadino, tik vėliau Milijoninio fondo vardas buvo pakeistas į Lietuvių fondą) lietuviškos išėjimo spaudoje ne vienas iš susirinkusių neabejojo, tik buvo nuomonių skirtumai dėl fondo organizacijos principų. Pradžioje vyravo dvi nuomonės: pirmoji norėjo, kad Fondas būtų savarankiškas ir visai nepriklausomas nuo kitų, jau veikusiu JAV lietuviškų institucijų. Antrąją nuomonę rėmė kai kurie Lietuvių Bendruomenės nariai ir norėjo Fondą prijungti prie JAV Liet. Bendruomenės steigimo (ar jau įsteigto?) Geležinio fondo. Trečiosios nuomonės rėmėjai norėjo matyti tik ryšį tarp Lietuvių fondo ir Lietuvių Bendruomenės. Laimėjo trečioji nuomonė — Lietuvių fondo bendradarbiavimą su JAV Liet. Bendruomene apibrėžia Fondo įstatas, kurių svarbiausi sako, kad Lietuvių fondo pelno skirstymo komisija, tris narius kviečia LF tarybą ir tris narius paskirti kviečia LB-nę. Antras svarbus atvejis, kad LF statuto pakeitimui yra reikalingas LB pritarimas. Aiškumo dėlei pirmenu LF įstatų 33-čią paragrafą: Lietuvių fondo įstatų pakeitimai įsigalioja Lietuvių Bendruomenės pritarimu. Pakeitimai įsigalioja be Liet. Bendruomenės pritarimo, jei sekantis visuotinis metinis LF narių suvažiavimas juos priima trijų ketvirtadalių balsų dauguma.

Intensyvus pasitarimas Lietuvių fondo valdybos sudarymo reikalu 1971.XII.10. Iš kairės į dešinę: dr. J. Valaitis, dr. G. Balukas, dr. A. Razma ir inž. V. Naudžius

I pirmąją LF iniciatorių grupę buvo pakviesta daug pasižymėjusių ir nepasižymėjusių (vyresnės ir jaunesnės kartos visuomenininkų, kurie kartu lyg ir atstovavo savo srovinėms ar asmeniškoms nuomonėms. Po LF statuto priėmimo Fondo iniciatoriai nuogastavo, kad dalis asmenų, kurių nuomonės nepaėjo, paliks šią mūsų, nors jauna, bet labai svarbią lietuviškos išėjimo organizaciją. Mūsų baimė buvo be pagrindo, ir beveik visi svarbiausi LF stulpai paliko mūsų sambūryje. Man asmeniškai paliko atmintyje a. a. prel. M. Krupavičiaus dalyvavimas LF pirmuosiuose posėdžiuose. Nors jis dalyvavo vos keliuose susirinkimuose, bet per Mykolo Krupavičiaus proto aštrumą, mūsų išėjimo reikalų supratimą ir ypač gerbimas nuomonių jaunesnės kartos (ir kitaip galvojančių) asmenų man paliko neišdildomą įspūdį. Gerb. prelatas buvo nepaprastas LF entuziastas, pramatė Fondui didelę ateitį ir svarbą mūsų išėjimo kultūros baruose. Visi mes buvom gerokai nustebę, kai gerb. prelatas po vieno posėdžio pareiškė, kad daugiau į LF susirinkimus nesilankysias, nes jo barzda teiks fondui tam tikrą atspalvį, o, jo nuomone, LF turėtų būti pastatytas ant platesnės bazės. (Kaip žinome, a. a. prel. M. Krupavičius savo testamentu įrašė, kad po jo mirties tautiečiai vietoj užuojautų ir gėlių siųstų aukas LF-dui).

Zmonių pasilikimas fonde buvo labai svarbus faktorius šios mūsų finansinės institucijos užuomazgoje.

Po Lietuvių fondo Centro valdybos surengto sol. Lilijos Sukytės koncerto Orkestra Hall, Chicagoje, 1970.IV.5. Nuotr. V. Noreikos

mininku buvau išrinktas 1965 m. ir tas pareigas ėjau penkerius metus. Taip pat esu buvęs LF pelno skirstymo komisijos pirmininku ir keletus metus toje komisijoje dirbau nariu. Šiais metais vėl teko perimti LF tarybos pirmininko postą. Visas šias pareigas ėjau su vienodu ir, pasakyčiau, dideliu entuziazmu. Nuo pat pirmųjų LF dienų Fondo idėja buvo labai artima mano širdžiai. Mane žavėjo pirmųjų Fondo iniciatorių idealizmas — jie ne tik savo darbą, laiką aukoję šiai organizacijai, bet ir pinigų tūkstančiais dėję į šią finansinę instituciją. LF yra lyg lietuvių ūkininko šeimos kraičio skrynja, kurios turtais naudojasi dabartinės ir naudosis ateinančios mūsų kartos.

Nuo steigiamojo LF iniciatorių posėdžio (1961.III.19) iki JAV LB tarybos suvažiavimo (1961.IX.2) Fondo organizatoriai jau buvo surinkę netoli 20,000 dol. Per maždaug 6 mėnesius jaunai ir mažai žinomai finansinei organizacijai surinkti tokia suma pinigų atrodė tuo metu beveik neįmanoma. Bet tai parodė, kad išėjimo lietuvišką visuomenę davė mandata — pasitikėjimą LF-dui ir tos institucijos vadovybei. Tik ką minėti įvykiai turėjo įtaką New York'e vykstantį JAV LB tarybos suvažiavimą ir ten buvo nutarta organizuoti vieną Fondą. LF statusas buvo pakeistas ir tokiu būdu Fondas buvo suartintas su LB-ne.

Šia proga norėsiu žodį tarti ir apie jaunesnės kartos fondo organizatorius (prieš 15 m. mes save laikėme jaunąja karta). Daugumas mūsų buvom ilgų studijų kolegos, ar net artimi draugai. Su didele meile ir nostalgija už atsiminimų rūko grįžtame per vandenynus ir laiko platumas atgal į mūsų mylimą tėviškę, į Vytauto D. universiteto auditorijas, į Tuebingeno, Innsbruko ar kitus pokarinius V. Europos universitetus. Ypač iškyla pokario laikas: vandeninga sruoba ir trupanti duona mūsų nelūdinio, nedaliojo siekimų mokslo šviesto ir mokslo užbaigimė. Pokario metais universitetuose, kur studijavo lietuviai, tuoju buvo atkurtos tradicinės politinės, ideologinės ir kitokios laisvojo Lietuvos universiteto korporacijos ar organizacijos. Buvo taip pat įsteigti ir nauji sambūriai. Rinkome

— Per eilę metų turėjot įvairias atsakingas pareigas LF vadovybės sąraangoje. Malonėkit jas išvardinti. Kurios pareigos buvo sunkiausios ir kurios, jei taip galima išsireikšti, maloniausios? Malonėkite iškelti ir pačius ryškiausius prisiminimus?

— Pirmą kartą LF tarybos pir-

1963 metų Lietuvių fondo Centro valdyba. Sėdi iš kairės į dešinę: vicepir. agr. A. Santaras, pirm. T. Blinstrubas, inž. Vl. Šimalis, stovi: finansų sek. St. Rauckinas, sek. Er. Ličkus, spaudos informuotojas Jonas Valčiūnas. Nuotr. V. Noreikos

— Pirmą kartą LF tarybos pirmininku buvau išrinktas 1965 m. ir tas pareigas ėjau penkerius metus. Taip pat esu buvęs LF pelno skirstymo komisijos pirmininku ir keletus metus toje komisijoje dirbau nariu. Šiais metais vėl teko perimti LF tarybos pirmininko postą. Visas šias pareigas ėjau su vienodu ir, pasakyčiau, dideliu entuziazmu. Nuo pat pirmųjų LF dienų Fondo idėja buvo labai artima mano širdžiai. Mane žavėjo pirmųjų Fondo iniciatorių idealizmas — jie ne tik savo darbą, laiką aukoję šiai organizacijai, bet ir pinigų tūkstančiais dėję į šią finansinę instituciją. LF yra lyg lietuvių ūkininko šeimos kraičio skrynja, kurios turtais naudojasi dabartinės ir naudosis ateinančios mūsų kartos.

— Pirmą kartą LF tarybos pirmininku buvau išrinktas 1965 m. ir tas pareigas ėjau penkerius metus. Taip pat esu buvęs LF pelno skirstymo komisijos pirmininku ir keletus metus toje komisijoje dirbau nariu. Šiais metais vėl teko perimti LF tarybos pirmininko postą. Visas šias pareigas ėjau su vienodu ir, pasakyčiau, dideliu entuziazmu. Nuo pat pirmųjų LF dienų Fondo idėja buvo labai artima mano širdžiai. Mane žavėjo pirmųjų Fondo iniciatorių idealizmas — jie ne tik savo darbą, laiką aukoję šiai organizacijai, bet ir pinigų tūkstančiais dėję į šią finansinę instituciją. LF yra lyg lietuvių ūkininko šeimos kraičio skrynja, kurios turtais naudojasi dabartinės ir naudosis ateinančios mūsų kartos.

Dievdirbio Vinco Svirskio (1835-1916) kryžiaus fragmentas: šventa Agota

Ona Mikailaitė

DIEVDIRBIO RUDUO

*Drožlėm
ir sausais lapais
nutrupu ir aš,
ieškodamas
juoduos kamienuos
naujo veido,
nuplaukusio sapnuos
prieš daugelį naktų.
Ar pirštai tiek atbukę jau,
jog neužčiuopia,
ką akys net išblukusios
vis regi?..*

*Ateimi
ir ateimi,
ir ateimi
visais takais*

*ir vieškeliais,
trimituodamas,
traliuodamas,
žibėjime, žerėjime
spalvų.
Ir dūnda žemė, plyšta skliautai,
Kupini Taveš žviesaus —
tik debes
užstoja vis...
Ak, iki kolei?*

*Medų
dar vienas angelas
palaiminti laukams
medų
dar viena Motina
sinaus raudoti,
medų
dar vienas
Jėzusas
iš naujo mirti
kryžkelėj naujoj.
Išgelbėjimas medų!
Medžiu išgelbėtus
esmi.*

tada lietuvių studentų atstovybės, ruošdavome paskaitas, išvykas su kultūrinėm programom ir t. t. Neapsisilavome ir be "peštynių" tarp atsk. akademių organizacijų. Tiek daug buvo jaunatviškos energijos, kad kartais mūsų studentai net prie kraštutinumų prieidavo. Žinau vieną atvejį, kada du lietuvių studentai vienas kitą net į dvikovą iššaukė (nežinau tik, kokiais ginklais šie studentai turėjo kautis, bet pagaliau kiti du stipresniū nerū draugai išsivadavė iš dvikovos). Šiais metais brūkšniais norėjau nupiešti pokario lietuviško studijuojančio jaunimo vaizdą.

Grįžtant atgal į LF organizatorius: didelę dalį sudarė jau minėti akademikai, kurie jaunatviškos gincijos tiek daug ir kartais dėl tokių mažų dalykų, o dabar, steigiant LF-dą, jie tapo man nepažįstamais (teigiama prasme). Diskutuoją problemas dalykiškai, gerbia vienas kito nuomonę ir balsuoja už LF-do gerovę, net neatsižvelgdamas į savo ideologinio sambūrio bendraminėio nuomonę. Tekdavo net per naktelę prasėdėti, rašant LF-do įstatus. Atsimenu, atsinešėm Fordo, Rockfellerio ir kitų institucijų statutus, lyginom, savo dėjom, kol pagaliau sudarėm LP-do statutą ir nepajutom, kaip aušrelė praušo... Tai vis akimirks, kurios liks ilgai atmintinos.

Šiandien pirmųjų LF iniciatorių gretos jau kiek prareitėjusios. Pasikeitė ir mūsų veidai. Bet tuo pačiu noriu pabrėžti, kad tu, žmonių idealizmas, energija ir pasivėntė-

mas LF reikalui nesumažėjo, bet gal net ir paaugo. LF taryba ir valdyba, papildyta jaunesnės ir vyresnės kartos finansų specialistais, visuomenininkais ir kultūrininkais, surinkę pirmąjį milijoną, sutartinai žengia antrojo milijono linkme.

— Kai vėl rinkiminiu keliu sugrįžot į vieną svarbiausių postų — Lietuvių fondo tarybos pirmininko — ką galit pasakyti apie Fondo dabartinį finansinį stovį, apie investavimus ir aplamai ar visas Fondo mechanizmas sukasi taip, kaip pramatė jo iniciatoriai ir steigėjai, kaip norit jūs ir visa taryba?

— Kaip Fondas rieda į antrąjį milijoną, be abejoj, visi esat gerai informuoti. Šia proga noriu nors trumpai apatarti kapitalo dalį, kuris yra investuotas į JAV akcijas. Prieš keletą metų, susyrvavus akcijų biržai, LF-dui, kaip ir kitoms šio krašto finansinėms institucijoms, teko laikinai nukentėti. Akcijų vertė kritus, savaime aišku jų piniginė vertė sumažėjo, ir kaip finansų ekspertai vadina, gavosi popierinis nuostolis (kitaip sakant, jeigu mes tas akcijas būtume pardavę, tai gautume nuostolį, bet LF investavimo komisija kartu su mūsų oficialiais finansų ekspertais — Loomis Sayles Co. — tu akcijų nepardavė ir, kaip žinia, akcijų rinkai atsigavus, tas nuostolis labai gražiai lyginasi). Nenoriu per daug gilintis į šią problemą, bet žinau, kad yra sudaryti planai ir turėtume tą popierinį nuostolį teigiamai sutvarkyti.

Teko susitikti asmeni, kurie LF-

do vadovybę kaltino nuo pat Fondo įsikūrimo pradžios, kad mes iš viso neturėjom eiti į akcijų rinką, bet kapitalą laikyti bankuose ir gauti pasyvias palūkanas. Su šia nuomone dauguma Fondo valdybos ir tarybos narių nesutinka. Mes aritmetiškai galim įrodyti, kad LF pagrindinis kapitalas nebūtų pasiekęs šios sumos, jeigu Fondo finansai būtų laikomi bankeliuose ar bankuose. LF pelno skirstymo komisija be akcijų pagalbos taip pat negalėtų paskirstyti tokių didelių sumų mūsų kultūrinėms reikalingum. (Iki 1976 m. sausio 1 d. buvo paskirstyta per 350.000 dol. Taigi mums atrodo, kad LF stovi gerame kelyje.

— Tikime, kad taryba turi naujų planų ir uždavinių. Kurie jų būtų patys svarbiausi netolimoje ateityje?

— Prieš kelerius metus LF vadovybė paprašė LB Centro valdybos, kad jie suburtų mūsų išėjimo mokslininkus, kultūrininkus, visuomenininkus ir paruoštų LF-dui ilgalaikį mūsų kultūrinių reikalų planą, nes tai nepaprastai padėtų LF-do pelno skirstymo komisijai, skirstant metines lėšas. Trumpai kalbant — mūsų prašymas nebuvo išklaustas ir panašaus praktiško plano negavome. LF-do pelno skirstymo komisija gauna daugybę prašymų ir stengiasi, pagal išteklių ir galimybes, savo darbą atlikti kuo geriau. Džiaugiamės tuo, kad pelno skirstymo komisijai daug padeda Lituanistikos institutas, Lietuvių katalikų mokslo akademija ir įvairių specialijų sričių ekspertai.

Vienas iš didžiausių LF-do uždavinių yra Lietuvos istorijos rašymas. Buvo sudaryta sutartis su istoriku prof. Z. Ivinskiu, bet, vos vieną tomą parašęs, mūsų žinomas mokslininkas mirė. Neseniai iš Romos gavome laišką, kad Lietuvos istorijos I tomas turėtų pasirodyti šių metų pabaigoje. Turint problemą su Lietuvos istorijos rašymo testinumu, bet, atrodo, kad šie reikalai kryпта teigiama prasme. LF-do vadovybė galvoja, kad Lietuvos istorijos (pilnos) parašymas ir išleidimas būtų monumentalus paminklas ne tik lietuvių pasaulio, bet ir pavergtos Lietuvos lietuviams. Mes labai gerai žinome, kad tik mes, laisvieji lietuviai, galim parašyti tikrą ir nesudarytą Lietuvos istoriją. Pavergtieji mūsų broliai ir sesės to darbo, dėl gerai mums žinomų priežasčių, atlikti negali.

Mums atrodo, kad LF-do, kaip ir lietuviškos išėjimo, ateitis yra užtikrinta. LF-do vadovybė stengiasi įtraukti į Fondo darbus jaunesnės kartos akademikus ir finansų specialistus. Kad jaimes yra mūsų ateitis, įrodė puikiai pavykusi V. toji Tautinių šokių šventė, P. Amerikoje įvykęs Jaunimo kongresas, mokslininkų simpoziumai, įvairūs profesiniai suvažiavimai, kur jaunoji karta labai gražiai reiškiasi. Visa tai laisvojo pasaulio lietuviškai visuomenei užtikrina ilgą išlikimą. Tuo pačiu ir Lietuvių fondui.

— Ar ateities horizontuose nepramatot tamsesnių debesų ir ką bėgantys metai žada mūsų tėvynei Lietuva?

— Politikas nesu ir nenoriu leisti į ilgesnes diskusijas šia taip svarbia mums tema. Viena tik žinau ir gats giliai išgyvenu: kad nors mūsų gyvenimo saulelėdy galėtumėm pamatyti laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.

Baigdamas noriu duoti Aleksandro Solženicino, Nobelio premijos laureato, pasikalbėjimo ištrauką su Anglijos radijo žurnalistu. Aleksandras Solženicinas, tas didis kovotojas už nužmogintų žmonių teises, baigė pokalbį šiuo sakiniu: "Jeigu cemento masė apgaubtum žemės rutulį, vis tiek liktų plyšys, pro kurį vėl prasivertų nauja gyvybė..." Pagrindinė šio Solženicino pasikalbėjimo išvada aiški: sovietinė sistema yra pasmerкта žlugimui, — baigė pokalbį dr. G. Balukas.

Problemos ant pelno skirstymo stalo

Lietuvių kultūriniai reikalai išsiviję yra labai šakoti, jie reiškiasi įvairiomis formomis ir kiekviename krašte kitaip. Labai paviršutiniškai dedant JAV lietuvių kultūrinis reikalas ant dolerinių svastyklių, paaiškėja, kad minimumas kas metai reikalinga 100,000 dol. paramos, norint, kad lietuvių kultūrinis vežimas riedėtų taip, kaip jis šandien rieda. Į šią sumą įeina lituanistinio švietimo rėmimas, kultūrinių institucijų palaikymas, premijos, stipendijos reikiama veikla paruošimui ir kt. Į šią sumą, tačiau, neįeina didžioji periodinė spauda, L. Enciklopedijos darbai, mokyklų tėvų komitetų sudėtos sumos ir kt. Apie pusę tos sumos skiria Lietuvos fondas. Mano 1973 metų apskaičiavimu, kitų fondai ir fondėliai bei šalpos būreliai per metus pateikia apie 45,000 dol., nors ta suma dabar jau kas metai mažėja. Lietuvos fondas kas metai gauna prašymų apytikriai 150,000 sumai iš tų, kurie drįsta paprašyti paramos jų kultūriniam darbams.

Šalpos idėja ir realybė

Neturime valstybinių institucijų ir priverstinai mokėsi išrinkimo būdų bei priemonių. Viskas priklauso nuo lietuviškos širdies, sąmoningos tautinės meilės ir rinkėjų pasiaukojimo. Turime gana žymų skaičių lietuvių milijonierių, bet neturime turtingų verslo korporacijų, skiriančių savo duoklę lietuviškai kultūrai, negauname milijoninių palikimų kultūriniam reikalams. Didžiausias palikimas buvo dr. K. Rudaitis 13,000 dol. geriausias lietuvių rašytojų ir apie 100,000 dol. J. Kruckonio palikimas Lietuvos fondui, kuris dar galutinai teisiškai nesutvarkytas. Apvertus kitą medalio pusę, mes nesam sąmoningi ir ambicingi aukotojai. Yra atvejų, kai pasiturintis gydytojas ar sėkmingas verslininkas Balfui duoda 5 dol. metinę auką, o yra sunkiai pragyvenančių pensininkų, kurie LF yra davę po šimtinę. Jau apie 35 proc. paskutinės masinės imigracijos lietuvių visiškai nesidomi lietuvių kultūriniais reikalais ir neskaityti lietuviškos spaudos. Lietuvių visuomenė Amerikoje yra pajėgi sudėti vieno milijono dolerių fondą per dvejus metus, o prie to dar lengviau sutelkti po 100,000 dol. laisvinimo ir tiek pat šalpos reikalams. Deja, mes nesekame kai kurių kitų tautų pavyzdžiu.

Lietuvių fondo idėja buvo sukelta vieno milijono dolerių nejudomą kapitalą, kuris kas metai kultūriniam reikalams iš pelno skirstymo minimumą 75,000 dol. Milijoną sudėti užtruko net 13 metų, o pažadėtos 75,000 dol. sumos, dėl ekonominių sunkumų, vis dar nesimato. LF darbuotojai esame įsibėgėję antram milijonui ir jau tolakai į jį įkopę. Tame įsibėgėjime norėčiau sustoti ir prasmingsniai aukojimui norėčiau pasiūlyti: užsismokime ne kelių milijonų kapitalą bankams, bet vieną milijoną lietuviškai kultūrai! Juk arti pusė milijono jau LF yra atidavęs lietuvių kultūriniam reikalams.

LF pelno skirstymas

Lietuvių fondo narių teikimas buvo planingas ir be pavargimo. Dar svarbiau yra planingas LF pelno paskirstymas. Pagrindinio kapitalo neliečiamumas duoda pagrindo pelno paskirstymo planavimui net keleriems metams į priekį. Kol organizatojams rūpėjo narių verbavimas, ir pelno skirstymo komisijai teko skaitytis su narių daugumos nuomone, kas metai per metinį suvažiavimą praėiti pro narių kritikos sietą. Ši problema dabar atpuola, jau aukščiausias laikas derintis prie visų laisvojo pasaulio lietuvių kultūros rėmimo krypties ir politikos. Kas tą kryptį nustato?

Per paskutinį dešimtmetį JAV LB švietimo tarybos darbai ir lituanistinis švietimas su keliomis išimtimis visiškai priklausė nuo LF malonės, LF virto didžiausiu ir svarbiausiu liet. kultūros reikalų rėmė-

KAZYS AMBROZAITIS Lietuvių fondo pelno skirstymo komisijos pirmininkas

ju. Doleris yra realus: kur daugiau jo duosi, ten kultūros vežimas geriau ir greičiau riedės. Atėjo laikas, kai LF dėl neturėjimo aiškaus ir pakovaus pelno skirstymo plano neturėtų suniveluoti liet. kultūrinio darbo ar nukreipti jį nepageidaujama kryptimi. Visuomenės populiarinė opinija neturėtų nulemti pelno skirstymo. Visais laikais kultūrinis laimėjimas nulėmė tik intelektualinę mažumą. Daugiausia ko iš populiarus daugumos balso galima laukti — tik vidutiniskumo. Tam LF neturėtų vergauti, nors keletas LF narių ir nebūtų patenkinti.

Pelnu paskirstyti LF turi statutinį organą — Pelno skirstymo komisiją (LPPSK). LF statutu yra susirūšęs su JAV LB, nors šiaip veikia visiškai savarankiškai. LF ir JAV LB kartu dalina LF derlių. Tai įvyko, kai organizuojant LF reikėjo atsiremti į plačią bazę. Šis atsiremimas į didžiausią lietuvių organizaciją buvo abipusiai naudingas ir padėjo LF įsigyti lietuvių visuomenės pasitikėjimą ir visuotinį pripažinimą. LF Taryba išrenka tris asmenis iš PSK ir kitus tris deleguoja JAV LB Centro valdybos pirmininkas. Ši komisija yra svarbi tuo, kad jos nutarimų niekas negali pakeisti, jei nenusižengiama statutu. Formaliai, LF Taryba visuomet patikrina PSK nutarimus, kad derintųsi su LF statutu.

PSK skirstymo metodas paprastas: surenka prašymus, juos svarsto ir paskiria atitinkamas sumas. Bendrą sumą nustato LF Valdyba, o ją galutinai priima ir patvirtina Taryba. 1968 metų liepos 1 d. man teko dr. Valaitis vadovaujamam komitetui pasiūlyti pelno padalinimo principą, kuris buvo priimtas ir eilę metų juo vadovautais, būtent: lituanistiniam švietimui 50 proc. (per JAV LB šviet. tarybą), LF parinktam specialiam kultūriniam projektui 25 proc. ir kitiems kultūriniam reikalams paremti pagal prašymus 25 proc. To plano apytikriai buvo laikomasi iki 1975 metų, kai šviet. tarybai skiriamas 50 proc. buvo nutarta padalinti po 25 proc. šviet. tarybai ir Kultūros tarybai. Buvo atvejų, kai mažesnės sumos buvo skiriamos ir be prašymų, pagal opiniją. Kadangi prašymų visuomet buvo daugiau, negu pinigų, tai komiteto nariai prašymus atidžiai studijavo, rinko medžiagą ir

specialistų patarimus. Buvo stengiamasi posėdžiai ne daugiau negu du kartus per metus, nebent laikas nuo laiko išskildavo skubus reikalas. Gale metų reikalai atrodydavo dažnai kitaip, negu pradžioje, ir buvo geriau pristatyti prie skiriamos sumos, kuri galutinai paaiškėja tik gale metų.

Lietuvių fondas iki 1975 metų galo lietuvių kultūriniam reikalams paskyrė per 350,000 dol. Šiais metais numatoma dar paskirti bent 40,000. Pelnas buvo paskirstytas taip:

- Knygų paruošimui ir dalinam leidimo paremimui 75,250.00,
- Aukštajam lituanistikos mokslui 49,717.00,
- Mokyklų priemonėms ir vadovėliams 63,975.00,
- Kultūriniai veikalai remti 17,615.00,
- Mokyklinėi spaudai ir jaunimo literatūrai 18,750.00,
- Lituanistinėms mokykloms remti 36,685.00,
- Jaunimo veiklai skatinti 18,750.00,
- Literatūros premijoms 12,150.00,
- Meno premijoms 4000.00,
- Liet. spaudai remti 10,000.00,
- Liet. organiz. kultūriniam darbams 28,663.00,
- Lituanistikos stipendijoms 8,175.00,
- Liet. istorijai, premijoms ir kt. 11,082.00.

Ar turime planų ateičiai?

Laikas LF pelno skirstytojams iš prašymų maišo išlipti. LF šiuo metu yra vienintelė organizacija, galinti pastoviai paremti didesnę kultūrinį užsimojimą. Mažesni kultūriniai darbai bei parengimai turėtų būti paremti pačios visuomenės. Gailla, kad po energingo LF narių verbavimo lietuvių visuomenė pasireiškė ir neigiamos nuotaikos, nes daugelis, įstoje nariu į LF, laiko atlikusiu savo pareigą ir kasmetines aukas kultūriniam reikalams per kitas organizacijas vengia atiduoti. Lengviau yra parašyti LF prašymą, negu padėti pastangų ir surinkti lėšų mažesniam projektui savo apylinkėje.

LF PSK konkrečių ir toli siekiančių planų mažai gavo. LF Tarybos nariai, be tiesioginio darbo kapitalo telkime ir administravime, patys mėgino planuoti ir bent savo specialiais projektais užkirsti tą skylę laiko tvėnkinyje. Daugiausia buvo susirūpinta Lietuvos istorija, filosofiniais veikalais, literatūros istorija, Lietuvos prostore, dvasine prispauoda okupuotoje Lietuvoje. Paminėtini LF stipendininkai, kaip dr. Z. Ivinskis, dr. J. Puzinas, dr. J. Girnius, P. Naujokaitis, dr. V. Var-

Inf. V. Kutkus (kairėje), Lietuvių Fondo Tarybos narys, nepavargstantis fondo idėjos skleidėjas Detroito apylinkėje, ir Lietuvių fondo vajeaus komiteto pirmininkas prof. dr. Pranas Padalis (1911-1971). Nuotrauka daryta K. Sragausko 1967. IV. 18.

Prof. Jonas Balkūnas kalba invokaciją prieš Lietuvos fondo vajeaus vakariene Waldorf Astoria viešbutyje, New York'e 1971.V.17. Kairėje matyti Lietuvos gener. konsulats A. Šimutis, dešinėje — dr. J. Kaziūkas. Nuotr. R. Kisteliūnas

LF Lietuvių fondo Tarybos posėdis 1974. XII. 8 Jaunimo centre, Chicagoje. Svarstymų ir diskusijų įkarštyje iš kairės į dešinę: inf. V. Kamantas, S. Rauckinas, S. Baras, P. Kilius, inf. V. Naudzius, inf. V. Kutkus, M. Lenkauskienė, dr. J. Valaitis, dr. A. Razma, A. Rėklaitis, dr. K. Ambrozaitis, K. Barzdukas ir P. Zelvyas. Nuotr. P. Maletos

Lietuvių fondo Vajeaus komiteto posėdis Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, 1974.I.9 po įvykusio 1973.XII.15 vajeaus vakaro. Nuotr. P. Maletos

dys, dr. Fainhauzas, dr. A. Maceina. Žymėsnė sumom paremti dr. R. Šilbajoris, dr. J. Girnius. Dauguma stipendininkų savo darbų dar nebaigė, stambiausias kontraktas su dr. Ivinskiu baigėsi jo mirtimi. Skirstymo komitetas laikėsi principo: daugiau dėmesio kūrybai ir kūrėjui, daugiau paramos veikalo paruošimui, mažiau knygos leidimui.

Konkrečių planų lietuvių kultūros kryptį išsivijoje laukėme iš Lietuvos Bendruomenės. Kultūros reikalams pareigūnai, Kultūros tarybos bei Kultūros fondas laikas nuo laiko pateikdavo planus, negyvenimiškus planus, kurių įgyvendinimas reikalavo milijoninių sumų. Pavieniai asmenys, tiek asmeniškai, tiek spaudoje yra pasiūlę pelno skirstymui principų ir konkretesnių planų. J. Kavaliūnas daugelį aivejų nusiskunde, kad per mažai pinigų skiriama švietimui (Aidai, 1972, Nr. 1) ir siūlė pirmoje eilėje remti lituanistinį švietimą, mokyklas. Poetas K. Bradūnas ne kartą siūlė pirmenybę atiduoti rašytam žodžiui ir nepamiršti kūrėjo, nes tik rašytas žodis ilgai liudys mūsų kultūrą ir "laiko iltiniai dantys jo lengvai nesugraus". Su konkretesniais planais kasmet prisistato JAV LB švietimo taryba, bet jų prašomos sumos yra vadovėlių paruošimui, mokslo priemonių ir mokyklų rėmimui, stipendijoms. Dr. J. Girnius siūlė planuose būti konkretiems, kreipti dėmesį į tai, ką galime tiesiogine prasme planuoti ir ką pats gyvenimas priverčia planuoti. Remiant kūrybinę iniciatyvą, reikia žiūrėti, kokių ir kiek žmonių, pajėgiančių kurti, turime. Dėl premijų dr. Girnius siūlė: derlius yra mažas, tad premijas skirti kas kelinti metai. Buvo kelių metų, kada kurių nebuvo, pvz., geriau 3000 dol. kas treji metai. Dailininkams irgi svarbu ne tiek suma, kiek pats skyrimas. Svarbu ne tik, kad gaumi, bet ir iš ko gauni: prižiūrėti, kad juri komisijos būtų aukšto lygio. Kreipti dėmesio į tai, kas turi išliekamos vertės.

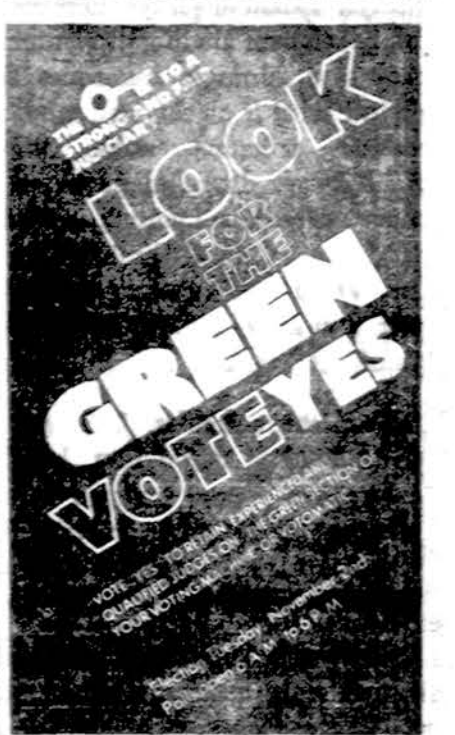
1971 metais teko kreiptis į JAV LB C. v-bą, kad duotų sugestijų dėl pelno skirstymo ir kultūrinio darbų rėmimo krypties, nes kiti LB delegatai į PSK atėdavo be planų. 1972 metais Al. Vaškėlis, LB kultūrinio reikalų tvarkytojas, atsiuntė septynių puslapių raštą. Tai buvo pirmos sugestijos pelno skirstymo klausimais. Tačiau ir čia buvo plačiai aptariamoms pelno skirstymo aplinkybėms, galimybėms, kam nereikėtų skirti. Be kelių sugestijų skirti kai kurioms tarnyboms, buvo išvengta aiškiai pasakyti, kam skirti. Šis raštas buvo naudingas ir juo pasinaudojome. Buvo prašyta spaudoje neskelbti. Vėliau teko kreiptis į PLB pirm. B. Nainį, jo kultūrinio reikalų tvarkytojas Donatas Satas 1974 m. atsiuntė jau konkretesnes gaires pelno skirstymui. Šios gairės turėjo dvi dalis: kokius projektus atmeti ir kaip projektą įvertinti. Vertėtų susipažinti su pirma dalimi, skirta

1. LF neskaldo savo lėšų į daugelį mažų projektų, bet koncentruojasi į stambesnius darbus. Mažiau lėšų reikalaujantys darbai, jei užtenkamai svarbūs, bus įvykdyti ir be LF pagalbos.
2. LF neskiria lėšų projektams, kurie gali būti įvykdyti kitų visuomenės kultūrinio veiksmų. Tačiau tiksliai dalinai paremti kitų vykdomus darbus, kur tokia parama gali būti lemiamą.
3. LF neremia trumpalaikės reikšmės projektų ar įvykių. Tokie įvykiai sau lėšų susiranda visuomenėje, kuri lengviau reaguoja ir pagelbsti trumpalaikės reikšmės įvykiams, bet nėra dosni stambesniems, projektams atmeti.

4. LF neskiria lėšų kultūriniam projektams, kurie gali būti vykdomi okup. Lietuvoje, bet koncentruojasi į darbus, kurie Krašte negali būti vykdomi, arba neišvengiamai šališkai vykdomi. Todėl tiksliausių mokslų darbai yra neremiami, o humanitarinių mokslų darbai ypač remiami.
- Tai pavyzdys jau konkretesnių gairių pasiūlymo.
- LF PSK deju daug vilčių į JAV LB Kultūros tarybą, kurios formavimas ilgai užtruko. Tikėjome, kad Kultūros taryba nustatys išsivijus kultūros kryptį ir pagal tai pasiūlys paremti konkrečius planus. Paprasčiausiu planų ar sugestijų. Pirminin-

kas A. Kairys 1974 metais irgi atsiuntė labai platų kultūrinio darbų planą, apimantį visas sritis, tačiau reikalaujantį daugelio asmenų, ilgo laiko ir daugiau negu milijono dolerių tų planų įgyvendinimui. Šiuo plačiu ir nerealiu projektu irgi nebuvo galima pasinaudoti, ir vėl grįžome prie prašymų svarstymo. 1975 metais jau LF stipendininkas nebuvo surastas. Premijų skyrimas nebuvo nutrauktas, nes buvo manoma, kad premijos skatiną kūrybą bei kultūrinę ar visuomeninę veiklą. Švietimui skiriamas procentas sumažintas, nes jau dauguma reikalingiausių vadovėlių pagaminta, sandėliuose sunkiai talpinami. Procentas sumažintas Kultūros tarybos projekto sąskaiton. Atkreiptas ypatingas dėmesys Lietuvos istorijos veikalams. Labai būtų naudinga, kad kuri nors institucija pvz. Kultūros taryba kas metai surinktų žinias apie visų organizacijų ir asmenų kultūrinis darbus bei projektus, kad tie darbai nebūtų duob-

(Nukelta 5 psl.)

Chicago Savings Offers You A Choice Of These Beautiful

COLOR TV SETS

WHILE YOU EARN 6 1/2% to 7 3/4% PER ANNUM IN OUR SPECIAL ACCOUNT.

17" Diagonal COLOR

With **\$1,500**

You can have this 17" RCA XL-100 COLOR TV... and your money grows to \$1,897 in 72 months.

Or With **\$2,000**

And your money grows to \$2,283.06 in 4 years.

Or With **\$5,000**

And your money grows to \$5,558.4 in 2 1/2 years.

Or With **\$10,000**

And your money grows to \$10,691.09 in 1 1/2 years.

Or With **\$20,000**

And your money grows to \$21,024.81 in 1 year.

19" Diagonal COLOR Remote-Control

With **\$1,500**

You can have this 19" RCA XL-100 COLOR TV... with Remote Control... and your money grows to \$1,695.54 in 72 months.

Or With **\$2,000**

And your money grows to \$2,112.23 in 4 years.

Or With **\$5,000**

And your money grows to \$5,408.95 in 2 1/2 years.

Or With **\$10,000**

And your money grows to \$10,551.99 in 1 1/2 years.

Or With **\$20,000**

And your money grows to \$20,890.22 in 1 year.

MES KALBAME LIETUVISKAI

Enjoy Your TV NOW PLUS EARN INTEREST

*Funds must remain in this special account for term of certificate. From your deposit, we deduct the cost of the item, but the interest you earn pays for it, plus gives you an additional gain of 6 1/2% to 7 3/4% on your full deposit. Federal regulations require substantial interest penalty for early withdrawal.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

DES PLAINES OFFICE: 1605 DAKTON STREET, DES PLAINES, ILLINOIS 60018, TELEPHONE: 357-0730

ALMIRA OFFICE: 3434 WEST NORTH AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60647, TELEPHONE: 49-3113

MAIN OFFICE: 6245 SOUTH WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60636, TELEPHONE: 476-7575

Lietuvių fondas — lituanistinio švietimo žiburys

J. KAVALIONAS

Lietuvių fondo duomenimis, per paskutinius 14 metų (nuo 1962 ligi dabar), Lietuvių fondas, nemažindamas savo pagrindinio milijoninio kapitalo, yra išdalinęs lietuviškojo švietimo, mokslo bei apskritai kultūriniam darbams 366,367 dolerių paramą. Koks didelis įnašas — daugiau kaip trečdalis milijono! Pradžioje, 1962 metais, skyres mūnietims darbams remti tik 1200 dol. vieneriems metams, o vėliau, pvz., 1973 metais, galėjo paskirstyti jau 50,000 dol. Lituanistinis mokykloms paremti per metus 14 metų duota: JAV priešmokykliniam auklėjimui (vaikų darželiams) 6,300 dol., JAV pradžios ir aukštesnioms mokykloms 15,877 dol., Chicago Pedagoginiam lituanistikos institutui (4202 dol. tiesiog iš L. Fondo ir 3008 dol. per JAV LB Švietimo tarybą) 7210 dol., Vasario 16 gimnazijai Vokietijoje 5500 dol., mokykloms už S. Amerikos ribų (daugiausia P. Amerikos) per PLB valdybą 6000 dol. Iš viso 40,887 dol. (11.29 proc.)

Pagal čia suminėtas duomenis LF per 14 metų davė JAV lit. mokykloms iš viso 29,387 dol., arba kasmet vidutiniškai po 2,099. Tokio dydžio parama mokyklų išlaikyti, žinoma, negalėjo, kai JAV lit. mokyklų metinis biudžetas yra apie 150,000 dol., bet labai daugeliu atvejų padėjo lit. mokykloms suvesti galus su galais ir taip sudaryti sąlygas toliau veikti. LF skirtas lėšas mokykloms skirstė Švietimo taryba. Norėdama paskatinti vaikų darželių steigimą, vaizdinių priemonių vartojimą bei mokyklinių bibliotekelių steigimą, Švietimo taryba duodavo kiekvienam vaikų darželiui po 100 dol. atitinkamoms mokslo priemonėms įsigyti, padengdavo mokyklų pusę išlaidų, padarytų vaizdinių priemonėms įsigyti ir finansiskai remdavo bibliotekų steigimą.

Kai kam atrodė, kad gautasias iš PL lėšas Švietimo taryba turėjo skirstyti mokykloms pagal mokinių skaičių. Taip pagrįstai ir daroma, kai mokyklas išlaiko valstybė, duodama visas lėšas. Bet mūsų atveju, kai daugiau kaip 40-ties mokyklų paramai būdavo iš LF gaunama metams apie 2,000 dol., ta parama tegalėjo būti tik priedinio pobūdžio, duodama daugiausia mažesnioms mokykloms, kad joms nereikėtų užsidaryti, nes išsivijęs sąlygose juo didesnė mokykla, juo lengviau jai ekonomiškai išsiversti. Neatmesdama nė vienos mokyklos prašymo, ŠT tačiau duodavo paramos net tiek, kiek būtų norėjusi, o kiek išgalės leido.

Vadovėlius, pratimus ir kitas mokslo priemones ligi 1970 metų rengė Švietimo taryba, o Kultūros fondas leido. Nuo 1970 Švietimo taryba mokslo priemones rengia ir leidžia. Ligi šiolei vadovėliams ir kitoms mokslo priemonėms rengti ir leisti LF yra davęs KF ir ŠT 63,975 dol. arba 17.67 proc. visos LF išskirtos sumos. Tų lėšų pagalba išleista 18 vadovėlių (17 naujų ir 1 naujas, pataisytas leidimas), 25 patimų knygos (16 naujų ir

9 nauji, pataisyti leidimai) ir didelis mokyklinis Lietuvos žemėlapis. Be to, 3 kiti vadovėliai yra šiuo metu spausdinami ir vienas baigiamas rengti. Toms mokslo priemonėms leisti naudotasi Chicago lietuvių spaustuviomis, salaziečių spaustuve Romoje (ypačiai, kai reikėjo daugiau spalvotų iliustracijų ir tekstų kirčiavimo), taip pat amerikiečių Western Publishing ir Rand McNally leidyklomis.

Ne kartą buvo keliamas klausimas, kodėl vis reikia skirti lėšų vadovėliams rengti ir leisti, nes juk galima leisti naujus vadovėlius iš gautų pajamų už parduotus anksčiau išleistus vadovėlius. Nesant čia vietos leisti į detalius buhalterinius duomenis, tenka paminėti bent porą faktų. Mūsų naujieji vadovėliai savo kokybe ir techniniu apipavidalinimu prilygsta Amerikos viešųjų mokyklų vadovėliams, ir savo kaina yra lygūs arba net pigesni už amerikietiškus, nors pastarieji leidžiami milžiniškais tiražais, atpiginančiais paskiros knygos kainą, o mūsų vadovėlių tiražai yra, palyginti, labai maži. Dėl to kyla savikaina, ir neretai mūsų vadovėlius tenka parduoti savikaina, o kai kuriuos ir su nuostoliais, ypačiai atskaičius platinimo ir mokykloms duodamą nuolaidą. Antra, daugumas aukščiau minėtų vadovėlių ir visi pratimai išleisti per paskutinį dešimtmetį. Užsimojus vienu metu parduoti ir išleisti daugelį vadovėlių, kurių jau seniai reikėjo, neišėjo nei savo lėšų, nei LF paramos, o reikėjo giebtis ir paskolos, stengiantis kaip galima greičiau parūpinti mokykloms reikiamas mokslo priemones. Ir galime džiaugtis, kad šiuo metu turime jau beveik visus vadovėlius. Teks tik rengti naujus leidimus bei žiūrėti, kaip jais apsirūpinti šeimoms, negalinčias pasiekti lituanistinių mokyklų, nes, lietuviams vis labiau sklindant po visą kraštą, lit. mokyklas lanko tik žymiai mažesnioji šio krašto lietuvių vaikų dalis.

Pagal LF duomenis, aukštajam lituanistikos mokslui LF yra paskyręs iš viso 49,717 (13.74 proc.) ir stipendijoms lituanistikai studijuoti 8,175 (2.26 proc.), iš viso 57,892 (16 proc.). Ta parama buvo skirta įvesti lituanistikai Chicago, Michigano (Ann Arbor) ir Illinoiso (Chicago Circle) universitetuose ir paremti lit. studijas Fordhamo universitete. Tenka apgailestauti, kad Chicago ir Fordhamo universitetuose lituanistikos nebeturime. Stipendijos buvo duotos S. Makaitytei, R. Braslauskaitėi, E. Juodvalkytei, A. Rygelytei, E. Bradūnaitei, R. Kinkai, M. Saulaitytei ir keliolikai Fordhamo un-to studentų, kurių sąrašo šiuo metu po ranka neturime.

Baigiant, pora pastabų dėl ateities. Ligi 1975 metų buvo stengiamasi lietuviškojo švietimo JAV paramai skirti apie 50 proc. LF metinio pelno. Ir tų lėšų pagalba buvo daug padaryta. Tačiau 1975 metais buvo paskirta jau tik 8,300 dol. iš bendros apie 41,000 dol. paskirstymui skirtos sumos, taigi, jau tik apie 20 proc. Amerikiečiai mėgsta tyrimus. Padarę nuodugnus tyri-

Illinois universiteto Chicago Circle humanitarinių mokslų (College of Arts and Sciences) vadovybė, Lietuvių fondo ir LB švietimo tarybos atstovai pasirašo sutartį lituanistikai universitete dėstyti (1972.IV.20). Sėdi iš dešinės: prof. R. L. Hess, dekanas pavaduotojas, dr. J. Valaitis, Lietuvių fondo Valdybos pirmininkas, prof. D. Dean, dekanas, J. Kavaliūnas, švietimo tarybos pirmininkas. Stovi iš dešinės: kun. dr. J. Pruskis, "Draugo" red. atstovas, dr. K. Ambrozaitis, Lietuvių fondo Tarybos pirmininkas, ir L. Raslavičius, švietimo tarybos narys, šios uždėjos pradininkas. Nuotr. V. Noreikos

Lietuvių fondo vakarienis metu 1965.X.13 Chicagoje Ballo pirm. M. Rudienė įteikia savo šeimos tūkstantinę LF Valdybos pirmininkui dr. A. Razmai. Greta sėdi inž. A. Rudis ir E. Razmienė. Nuotr. V. Noreikos

mus švietimo srityje, jie priėjo išvados, kad "the price of poor school support is poor education" (plg. "American Education", 1966 spalio nr.). Ar manytina, kad lietuviškajam švietimui, dargi išsivijoje, kur visa aplinka jam nepalanki, tai negalioja?

Turimais duomenimis, liet. švietimui už S. Amerikos ribų, ypačiai P. Amerikos kraštuose (Argentinoje, Brazilijoje, Kolumbijoje, Urugvajuje ir Venecueloje LF yra ligi šiolei paskyręs iš viso 6,000. Lietuvių fondui priklausė už tai padėka. Bet iš kitos pusės, kai ta parama padaroma į eilę metų ir į 5 kraštus, tai pasidaro nebedidelė. Minėti kraštai savų fondų švietimui remti neturi, o aukėjo JAV Lietuvių fondui (pvz., Brazilija 605 dol., Venecuela 1,450 dol., Kolumbija 3,240 dol.). Po III jaunimo kongreso P. Amerikos liet. jaunimas yra suskatas mokyti lituanistikos. Bet jie laukia mūsų pagalbos, ir tai tuojau, nes vėliau bus per vėlu.

Zvelgiant gi atgal, į jau nueitą kelią, matyti, kokia milžiniška LF parama liet. švietimui ir visai kultūrinei veiklai. Garbė Lietuvių fondui, jo kūrėjams ir rėmėjams!

Kaip mėgstu jauną žmogų, kuriame kas nors sena, taip mėgstu seną žmogų, kuriame kas nors jauna. Kas pakliusta šiai taisyklei, gali būti senas kūnu, bet niekad negali toks būti protu. Cicero

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

Daug sutapsysite, pirkdami čia jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidėm: pasirinktus reikmenis ypatingai pigai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois 60629

Lietuvių išsivijos paroda New Yorke

Balandžio 2 — 4 dienomis "Draugo" dienraščio suorganizuota ir Chicagoje suruošta Lietuvių senosios išsivijos istorijos, gyvenimo ir darbų apžvalginė paroda turėjo didelį pasisekimą. Čia ją aplankė apie 2000 asmenų. Paroda susilaukė gražaus lietuvių ir amerikiečių įvertinimo, apie ją buvo daug ražoma spaudoje.

Kelios lietuvių kolonijos panoros eksponatus perkelti į jų vietas. Prieš ketelį mėnesių eksponatai buvo peržiūrėti, atrinkti ir 700 svarų siunta, Jono Lenkaičio rūpesčiu, atiteko New Yorkui.

Paroda suruošti iniciatyvos ėmėsi Apreiškimo parapijos klebonas Brooklyne kun. Pranas Raugašas. Kitais parodos globėjais pakviesti Marijonų vienuolis provinciolas kun. J. Dambrauskas, MIC, prel. J. A. Karalius ir

"Draugo" administratorius kun. P. Činikas.

Niujorkiečiai parodą surižo su JAV 200 metų sukakties iškilėmis. Minėjimas prasidės spalio 24 d., šį sekmadienį, iškilmingomis pamaldomis. Koncelebracines Mišias laikys marijonų provinciolas kun. J. Dambrauskas. Parodą atidarys Lietuvos gen. konsulas New Yorke A. Simutis. Pagrindiniu kalbėtoju pakviestas istorikas dr. A. Kučas.

Parodai paskirta didžiulė parapijos salė ir dar trys patalpos, taigi vietos žymiai daugiau, kaip buvo Chicagoje.

Lankymo valandos: sekmadieniais — tuojau po pamaldų ligi 6 val. vak., darbo dienomis — nuo 4 ligi 7 val. vak., šeštadienį — nuo 12 ligi 6 val. vak. Apreiškimo parapijos adresas: 259 No. 5th St., Brooklyn, N. Y. Paroda tęsis ligi spalio 31 d. imtinai.

PATIKSLINIMAS

Straipsnyje "Dailininkas Kajetonas Sklėrius - Sklėris" (Draugo II dalies 3. m. spalio 16 laidoje) išspausdinta, jog Kajetonas našlė Elena Sklėrienė yra gimusi 1877 m. Hepos 16. Deja, vienas klaidingas skaičius čia ją visu dešimtmečiu pasendino. Iš tikrųjų, Elena Sklėrienė gimė 1887 m. liepos 16, tad buvo už Kajetoną ne vieneriais, o 11 (vienuolika) metų jaunesnė ir dabar eina 90-tuosius amžiaus metus.

Prisipažįstu, kad klaidą aš pats padariau, o ne Draugo redakcija. Atsiprašau visus skaitytojus, o ypač p. Elena Sklėrienę.

Alfonsas Nakas

1976. X. 18

LIETUVOS GENERALINIO KONSULO DR. PETRO DAUŽVARDŽIO PENKTOSIOS MIRTIES METINIS MINIMOS CHICAGOJE

Ateinantį sekmadienį (rytoj, spalio mėn. 24 d.) 3 val. popiet Jaunimo centro didžiojo salė, Chicagoje, rengiamas Lietuvos gener. konsulo dr. Petro Daužvardžio prisiminimas — akademija. Minėjimo programoje dalyvaus solistai Dana Stankaitytė ir Algirdas Brazis. Paskaitą skaitys Longinas Labanauskas, ilgametis konsulato sekretorius. Taipgi bus naujo Lietuvių foto archyvo susukto filmo premjera. Filmas pavadintas "Dr. Petras Daužvardis". Minėjimą — akademiją panga ir visus kviečia Jaunimo centras.

Kaltink save, kaip kaltintum kitus; teisink kitus, kaip teisingum save. Knyg. patarlė

Salia meilės užuojauta yra dieviškiausia žmogaus širdies aistra. Edmund Burke

Problemos ant pelno skirstymo stalo

(Atkreipta iš 4 psl.)

likuojami. Svarbiausia, kad būtų pateiktas niekieno neatliekamų darbų pirmenybės sąrašas, pagal kurį LF PSK galėtų orientuotis pelno skirstyme. Šiuo metu tenka artimai bendradarbiauti su Lituanistikos institutu ir LKM Akademijs ir jų užplanuotus darbus efektyviau paremti.

Sunkus LF pelno skirstymo darbas reikalingas moralinės visuomenės paramos. Spaudoje kartais pasirodo gana šykštūs pasiūlymai ir pastabas, daugiausia neigiamą kritika. Yra buvę ir teigiamų atsiliepimų, pvz. LRD pirmininko L. Andriekaus žodis: "Skubėjime, triukšme ir įtamose didžioji mūsų visuomenės dalis, deja, pamiršo, jog dvasinė tautos gyvybė glūdi rašte. Kūrybinė ugnis yra tautos ugdytoja, palaikytoja ir įkvėpėja laisvėje, o ypač priespaudoje. Štai kodėl tremty gimusiai literatūrinei knygai uždari keliai tėvynėn. Garbė Lietuvių fondui, kad jis įvertino kūrybos galią tautai ir pastebėjo grožinio rašto varganą dalį".

LOOK FOR THE GREEN FOR THE EYES

WITH IT TO EASE HIBERNATION...
EYE EXAMINATION...
POLYMER...
EYE EXAMINATION...
POLYMER...
EYE EXAMINATION...
POLYMER...

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
Phone — 581-4111
5616 S. Pulaski Rd., Chicago

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

1. JEIGU TURITE GIMINIŲ AR DRAUGŲ LIETUVOJE ir norite atsiminti juos pasiųsdami siuntinį, žiemos sezonui ir ateinančioms Kalėdoms
2. MŪSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstantčius siuntinių.
3. MŪSŲ BENDROVĖJE Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių labai vertinamos Lietuvoje.
4. JEIGU JŪS NORITE PAKVIESTI IS LIETUVOS GIMINES mes parūpinsime reikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 South State Str.
Chicago, Ill. 60604
Tel.: WA 2-9354

1976 M. EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

DAR YRA VIETŲ SEKANČIOSE EKSKURSIJOSE:

GRUODŽIO 7 iki GRUODŽIO 15 D.	(1 savaitė)	Moskva, Vilnius	\$677.00
GRUODŽIO 20 iki SAUSIO 4 D.	(2 savaitės)	Moskva, Vilnius, Ryga	\$876.00
KAINOS PADUOTOS NUO NEW YORKO ARBA BOSTONO — NUO CHICAGOS REIKIA DAR PRIDėti \$119.00			

VISAS GRUPES LYDES PATYRE VADOVAL VISOS GRUPES BUS 1 DIENĄ VEZAMOS Į KAUNĄ, TAIP PAT IR Į TRAKUS ¼ DIENOS.
1976 METŲ EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ PRASIDĖS GEGUŽES MĖNESĮ. PRASOME REGISTRUOTIS IŠ ANKŠTO.

EKSKURSIJOS Į KITUS KRAŠTUS

GRUODŽIO 4 D.	(7 dienos)	MEKSIKA	\$300.00
LAPKRIČIO 13 D.	(7 dienos)	HAWAJUS	\$433.00
VASARIO MĖNESI	(7 dienos)	HAWAJUS	
BALANDŽIO MĖNESI	(7 dienos)	HAWAJUS	
BALANDŽIO MĖNESI	(14 dienu)	ISPANIJĄ	

VISOSE EKSKURSIJOSE VIETŲ SKAIČIUS RIBOTAS.

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS!

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Air fares subject to changes and/or government approval.

Taip pat darome išskirtimus giminių pasisvečiavimui Amerikoje.

Lietuvių fondo narių suvažiavimas 1974.V.4 Jaunimo cent.re, Chicagoje: prezidentas ir spaudos atstovai. Investavimo reikalų kalba dr. J. Kazickas. Nuotr. V. Noreikos

REDAGUOJA ST. SEMEINIENE, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELEF. 925-5988

KAM GYVENI?

DANUTĖ AUGIENĖ

Kam gyveni?

Kur vairuoju savo gyvenimą? Kam rengiuos paklusti — žemei ar dangui, kūnui ar dvasiniam reikalams. Kuo tikiu? Ar viskas baigiasi žemėje, ar yra prisikėlimas? Myliu save ir gyvenu tik sau, ar sielojuosi artimo gerovei ir stengiuos jam padėti? Tikiu, kad išėjau iš Dievo rankų ir ieškau kelio į jas sugrįžti? Ar atsiradau iš nežinios ir einu į beprasme tuštumą?

Ar tikiu, kad kiekvienas nusikaltimas, apsilėidimas atitolina Dievo malonę ir žlugdo žmogaus asmenybę, kietina širdį, silpnina valią, migdo supratimą ir užkerta kelią Dievo šviesai?

Bet gi aš esu dar judri ir sveika, kam man tokie klausimai. Dar neatėjo tam laikas.

Tačiau... ar mes žinome, kiek mums yra likę laiko gyventi, negalvojant apie žmogaus paskirtį? Blogiausia, kad Dievas nė vieno prievarta neverčia. Jį myleti. Jis tik kviečia, šaukia, ragina ir... laukia.

Reikia paties žmogaus pilno ir laisvo apsisprendimo už Dievą ar prieš jį.

Nenuperkama ramybė

Pinigų ir turto meilė, garbė ir pasaulinis vardas, gerbūvis ir bėgimas nuo atsakomybės yra pagundos, atitraukiančios žmogų nuo Dievo. Iš dalies visa tai yra gera, jei būna naudojama kaip priemonės kelyje į Dievą.

Jei žmogus apsisprendžia už Dievą, negana norėti būti Dievo vaiku, reikia leisti Dievui, kaip skulptoriui, iš molio lipdyti save. Tada žmogui įsiviešpataus dvasinė ramybė — savęs pavidimas Dievo valiai — ramybė, kurios pinigais nupirkti, protu nepasiekti, išmintimi nepasivinsi, ko pats jokiomis pastangomis neišgysi. Be Dievo šaukimo, be Jo pagalbos savęs nepakeisime. Tai Dievo dovana. Kas šios dovanos nenorėtų!

Blogiausia su žmogumi, kuris nesijaučia, neprisipažįsta nusikaltes Dievui. Jis tiki galįs vis-

ką pats vienas. Tuo tarpu ir žolė, ir paukštis, ir kiekvienas gyvis tik iš Dievo gauna savo augimą. Argi kitaip su žmogumi? Tad išieskime savo ranką ir leiskime Kūrėjui mus vesti!

Tada, kai žmogus pajunta palaimą būti Dievo vaiku, jis nori dalintis savo džiaugsmu su kitais, nori, kad kiti galėtų gerti iš to gaivinančio šaltinio. Laimė žmogų dusina, jei ja nesidalina jis su kitais.

Žvelgimas į tiesas ir dėsnius

Štai kam ruošiamos rekolekcijos, maldos vakarai: pasidžiaugti Dievo dovanomis, Jį pagarbinti. Rekolekcijos tai priverstinis sustojimas prie raudonų šviesų kryžkelėje. Tai žemėlapiu studijavimas gyvenimo kelionėje — žemės atostogų metu — į amžinybę.

Dievas į žmogų kalba įvairiais būdais: per žaliuojančius laukus, per gelės pumpurą, mėlynėje plaukiantį debesį, per lietu ir dainuojantį šaltinį. Dievas kalba ir žmogaus — kunigo lūpomis koplyčios tyloje.

Nebijokime palikti savo namų ir savaitgalio darbų dėd Dievo. Paveskime Jo globai savuosius, o darbus atlikime prieš išvažiuodamos ar grįžusios su naujomis jėgomis. Visoms mums reikia ramybės, kad išgirstume Dievą kalbant. Tik susikaupime mes augam ir kylam dvasiniai. Bendruomeninė malda padeda žmogui išsinerinti iš egoistinio apkautiemo, duoda progos iš kitos perspektyvos žvelgti į tiesas ir dėsnius.

Jūs esate laukiama ir kviečiama dalyvauti lietuvių moterų rekolekcijose šiemet, lapkričio 5-7 d. Cenacle vienuolyne, 11600 So. Longwood Dr., Chicago, Ill. 60643.

Rekolekcijas praves tėvas J. Vaišnys, S.J. Mokestis: 35 dol. Visos lietuviškos, jaunos ir vyresnės, kviečiamos! Informacijos gaunamos: J. Meškauskienė, 6623 S. Francisco, PR 6-9801; E. Daugirdienė, tel. LU 5-9500 (darbo laiku).

Solistė Praurimė Ragienė

su muz. M. Motekaičiu. Sol. Motekaitienė, jei reikia, išverčia. Jei dar kokių gaidų trūksta, atranda jas bibliotekose.

— Ar daug užima laiko pasirošii koncertų?

— Tokiam rečitaliui tikrai pasirošiti reikia gana ilgai, gal net apie metus laiko. Pradedi dainuoti, kartais pastebi, kad tai netinka. Reikia ieškoti ko nors naujo. Su sol. Motekaitiene dirbu dvi valandas savaitėje, kartą savaitėje į mūsų namus atvažiuoja muz. Motekaitis. Su juo dirbame. Pasirošimas rečitaliui neužimtų metų laiko, bet tame tarpe dar turėjau kelis pasirodymus scenoje, tai sutrukdė.

— Kokios dainos Jūsų labiausiai mėgiamos?

— Vadinamuose pasirodymuose aš daugiau tinku komiškos ir dramaiškos dainoms, nebait tinku romantiškoms.

— Iš tų kelių dešimčių Jūsų pasirodymų scenoje, kuris paliko mielčiausiusus prisiminimus?

— Sunku pasakyti, nes man vi-

si uždaviniai scenoje paliko mielę ispūdi. Tačiau gal labiausiai prie širdies buvo pastatymas Debussy "Sūnaus palaidūno", nes čia buvo ne vien puiki rolė balso atžvilgiu, bet turėjau progos reikštis ir vaidyboje. Man taip pat patiko Adelės vaidmuo Strauso "Šikšnosparny", nes čia tokia komiška, šelmiška rolė, o aš tokias roles mėgstu.

— Kokias turite ateities perspektyvas?

— Rušiuosi šiemet išleisti plokštelę. Noriu ne vien tik su pianinu. Gal bus galima sudaryti kokį mažą styginį orkestrą. Po rečitalio jau pradėsiu sėdėti plokštelės išleidimui.

Nusimato kelionė į Braziliją ir Venecuėlą ateinančią vasarą. Esu pakviesta Šv. Juozaro ligoninės koncertui gruodžio 16 d. ir vasario mėn. esu pakviesta dainuoti Elmhurst Memorial ligoninėje.

— Ar tokiais atvejais padainuojate ir lietuviškų dainelių.

— Taip. Dažniausiai padainuoju O. Metrikienės "Gegutę", kol rašiniūrinai sopranui. Aš ją mėgstu ir vis stengiuosi įjungti į savo programą.

— O kokias kompozicijas dainuosite spalio 31 d. rečitaly?

— Dainuosiu Karoso "Pajūrio aidus". To, Chicagoje dar niekas nėra dainavęs; Vl. Jakubeno "Zemė kryžių ir smutkelių" ir "Mėlynai varpeliai", dainuosiu Banaičio "Savo skambančią dainą" ir "Giesmė kunigaikštienės Birutės garbei"; O. Metrikienės "Beržui — berželiui" ir G. Gudauskienės "Requiem mano draugams" — dviejų kaliforniečių kompozicijas.

Antroje dalyje atliksiu kūrinius kompozitorių: Bellini, Donizetti,

Aldona Variakojienė prie kai kurių savo paveikslų Los Angeles, Orange County parodoj laimėjusi iš penkių kategorijų keturias pirmąsias premijas.

Rossini, Verdi, Respighi, Puccini ir Jordano. Akompanuos muz. M. Motekaitis.

Taigi, iki pasimatymo koncerte.

J. Pr.

MENO BURTININKĖS PASAULIS

VLADAS JUDEIKA

Vytauto Didžiojo vainikavimo šventės proga JAV Liet. B-nės Vakarų apygarda rugsėjo 25-26 d. suorganizavo lietuvių dieną. Jos metu dail. Aldona Audronytė ir Variakojienė surengė savo kūrinių parodą, kurioje išstatė 50 paveikslų. Jų tarpe buvo keli abstraktai, kiti pusiau-realistiniai, realistiniai ir fantaziniai.

Aldonos (taip ji pasirašo savo darbus) paveikslai iš karto meloniai nuteikia žiūrovą. Jie žavi savo kompozicija, savo švelnia ir šilta spalvų harmonija ir savo išdėstymu, proporcijomis ir savo formų tobulumu. Juose jaučiama sukaupta vidinė menininkės jėga. Ypač žiūrovą pavergia savo mistika, kurioje ji jungia būties dėsnius ir veda atkaklią kovą už gerį ir grožį. Ir juo daugiau žiū-

rovas žiūri į jos paveikslus, juo daugiau jis pamato, ir juo sunkiau jam būna nuo jų atsitraukti. Žiūrovas po kiek laiko vėl sugrįžta dar kartą jais pasigėrėti, į juos įsigilinti ir po to nuperka. Ir jų daug buvo nupirka per dvi dienas.

Aldonos "Šelstanti banga", savo stichijos gaivalingumu ir nenugalima jėga primena garščių rusų dailininką Aivazovskį. Smėlio kopos, rodos, yra tik kopos ir nieko daugiau. Tačiau Aldona "Smėlio fantazijoje" parodo susitingusių kopų žavesį, jų mistišką begalybę ir jų paslaptinę kalbą. "Gelmų vitalijoj" ir "Gelmų eitiude" (akrilika) mes matome švelnų, mėlynai lelijavą koloritą, vandens gelmių grožį ir grakščiai plaukiojančias žuvytes. "Pusnyo elegijoj" Aldona pateikia skurdų gamtos vaizdą akmenuotų uolų, kuriose užsispyrusiai, kovodami už savo egzistenciją, įsikabinę į uolas auga keli grakštūs, trapūs medeliai. Paveikslas gražus savo paprastumu ir savo vaiskumu. "Desperacija" yra turtingas paveikslas savo kompozicija ir simbolika. Čia prasmingai pavaizduota gyvenimo drama, kurioje galingų jūros bangų paplautos stambios ir žaus?

Ar menininkas nebus tas aiškiaregis, kuris, perlaides per savo sielos prizmę, parodo mums gražų, niekad nematytą pasaulį? Menininkas, atrodo, ir yra tas kūrėjas, kuris pakelia šydą ir pateikia amžinojo grožio žiupsnį. Dėl to mes žavimės tikroju meno kūrinium, nes jis mus jaudina, jis mus pakelia ir nuskaidrina, jis mus užburia. Tikrasis meno kūrėjas, ar ji būtu rėšytojas, poetas ar dailininkas, jaučia net žemės klodų kilnojimąsi ir giliai žemėje tekančių uvelių čiuurlenimą. Arba, kaip Puškinas sakė, poetas girdi, kaip angelai skrenda. Dėl to jų kūryba yra tokia žavi ir tokia miela mūsų širdžiai. Menininko pašaukimas yra šventas, nes jis tarnauja meninei tiesai. Iš tiesų, menininkas nekuria savo tikrovės, bet atvaizduoja autentišnę, daug gražesnę tikrovę, kurios mes visi ilgimės, bet kurios nematome. Dėl to mūsų širdžiai kartais nuo karto yra taip miela nuklysti į dailės parodą ar į dailės muziejų ir, nors trumpam momentui, nukristi į amžinojo grožio dausas.

aldonai talentai

Aldona yra jauna dailininkė iš Dievo malonės. Ji labai darbšti ir jau yra nutapusi daugiau kaip 200 paveikslų. Ji tapo su dideliu skoniu, giliu įsijautimu ir nepalyginamu subtilumu bei rafinuotumu. Dėl to jos paveikslai patinka visiems, nes jie visus žavi ir užburia, o asmenys su labiau išprusintu skoniu negali nuo jų atsitraukti. Los Angeles, Orange County 1974 m. parodoj Aldona iš penkių kategorijų keturiose laimėjo pirmąsias premijas.

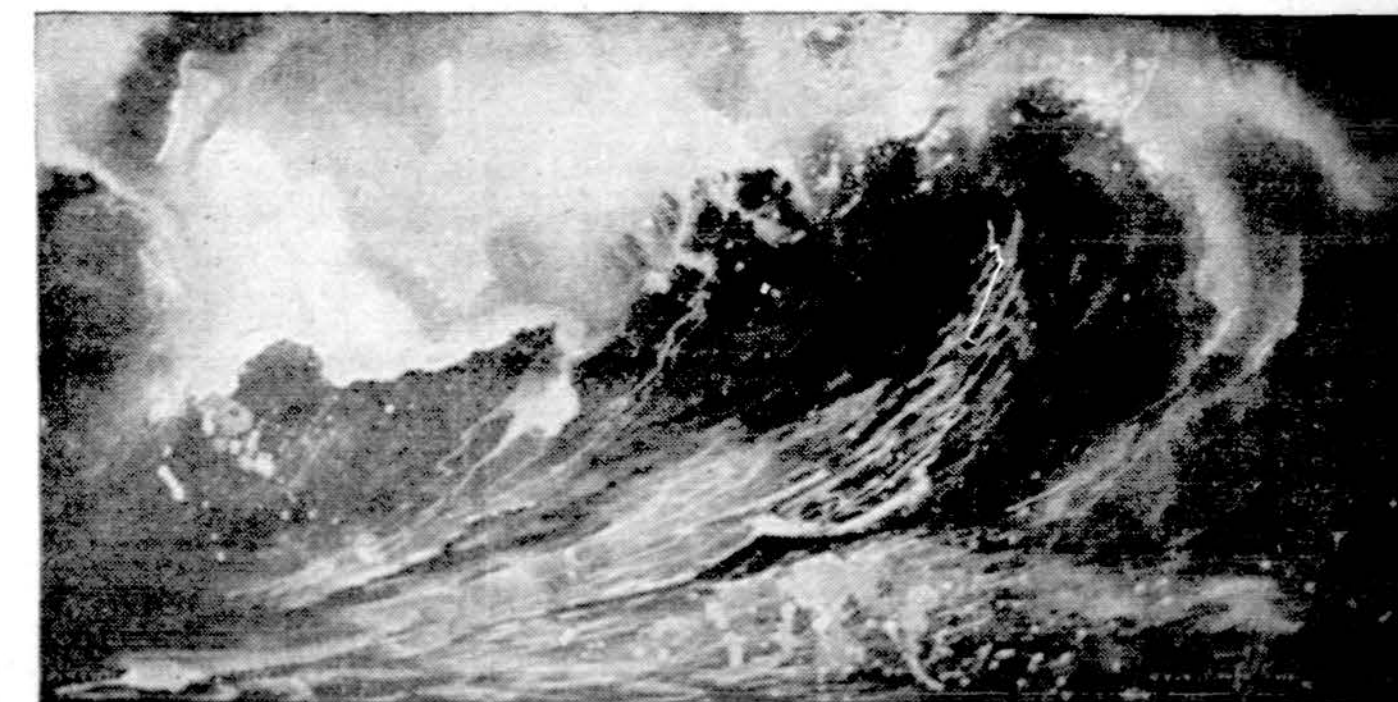
Aldonos talentai yra labai šakoti. Be dailės meno ji taip pat reikmingai reikišiasi metalo darbuose, namų vidaus dekoracijoj ir net paveikslų restauravime. Neseniai ji atnaujino seną, patamsėjusį, 54 m. senumo didelį Ant. Žmuidzinavičiaus paveikslą "Salelės". Paveikslas dabar tiesiog spindi savo šviežumu, lyg jis neseniai būtų nutapytas. Be gausių talentų likimas nepagalėjo Aldonai ir gražios išvaizdos.

Aldonos vyras Vidmantas dirba Douglas korporacijoj ir be atlyginimo talkininkauja savo miesto planavimo departamentui, kad statyba vyktų pagal meno dėsnius. Jiedu augina dukterį Vilių (16 m.) ir sūnų Montę (10 m.).

Sekančioji dail. Aldonos Variakojienės kūrinių paroda įvyks lapkričio 12-21 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Mes linkime jai užtarautos sėkmės.

* II. Liet. gyd. d-jos moterų pagelbinio vieneto stipendijų fondas ruošia Jaunimo vakarą lapkričio 19 d. Lietuvių Taut. namuose, Chicagoje. Vakarą bus įdomus, nes programą atliks studentai.

Paninu skambins med. stud. Raimundas Janevičius, solo ir duetas dainuos studentai Irena Mažeikaitė ir Zigmantas Mikužis. Taip pat pasaks šokėja ir šokio dėstytoja Teresė Plikaitytė. Programą praves stud. Asta Grinytė. Vėlas vakarą pelnas skiriamas stipendijų fondui. Šokiams gros "Vyties" orkestras.

Sėstanti banga (akrilika)

TRUPUTIS SOLISTĖS PASLAPČIŲ

Dainos mėgėjai spalio 31 d. turės dar vieną malonumą — sol. Praurimės Ragienės rečitalį Jaunimo centre, Chicagoje. Solistė dažnai girdima įvairiuose parenimuose.

— Žinome, kad Jūs šio koncerto pajamas skirate Žurnalistų sąsgos įsteigiam dr. Daužvardžio stipendijų fondui. Apskritai Jūs įvairius parengimus praturtinate savo skambia daina, atsisakydama honoraro, geriau tai skirdama labdarai, mūsų kultūros reikalams. Bet juk solistas irgi turi išlaidų — balso tobulinimas, nauji drabužiai scenai. Iš kur Jūs tas pasiaukojimas?

— Pirmiausia todėl, kad aš neturiu sau duonos užsidirbti dainavimu. Mano pragyvenimo sąlygos geros, turint vyrą dantų

gydytoja, kuris irgi mėgsta muzikos meną ir man nė kiek nekliaudo parengimuose dalyvauti su savo daina. Kiekvienas turime atnešti savo įnašą sava kultūrai ir labdarai. Šiuo kartu aš su malonumu ateinu į talką mūsų žurnalistams, nes, mano nuomone, lietuvių laikraštininkai yra kiek pamiršti. Jie daugelis nesulaukia tinkamo įvertinimo ir atlyginimo, o jų darbas svarbus — jie kalba ir plačiąją mūsų visuomenę. O šiuo atveju labai miela, kad sudaromos premijos, paskas mūsų jauniems laikraštininkams.

— Kaip sudarote savo koncertų repertuarą?

— Čia daug talkina sol. I. Motekaitienė, kuri plačiai pažįsta vokalinę muziką, parenka, pasiūlo, mes peržiūrimė tas gaidas,

Desperacija (akrilika ir kolžas) | Aldona Variakojienė